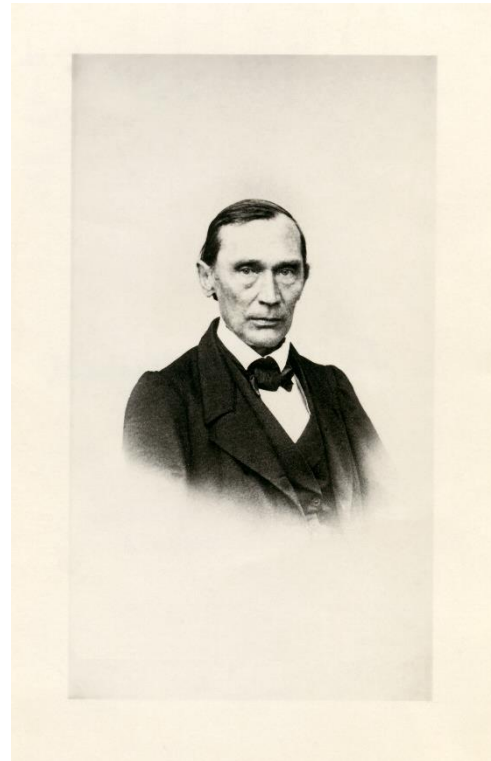

Fr. R. Kreutzwaldi eepose „Kalevipoeg“ tõlked

„KALEVIPOJA“ TÕLKED

SAKSA KEELES	- 1857-61, 1861, 1900, 1996, 2004
VEENE KEELES	- 1886-89, 1949, 1950, 1956, 1961, 1979, 1986
UNGARI KEELES	- 1929, 1960, 1985, 2012
LÄTI KEELES	- 1929, 2018
SOOME KEELES	- 1957, 1996, 2005
TŠEHHI KEELES	- 1959
LEEDU KEELES	- 1963
RUMEENIA KEELES	- 1978
UKRAINA KEELES	- 1981
INGLISE KEELES	- 1982, 1999, 2011
ROOTSI KEELES	- 1999
PRANTSUSE KEELES	- 2004
HINDI KEELES	- 2012
VÕRU KEELES	- 2022

SAKSA KEELES

„Kalevipoja“ tutvustamine teistele rahvastele on seotud juba teose esimese trükiga, sest eepose esimese väljaande ilmumine sai teoks ainult selle tõttu, et eestikeelsele algupärandile oli lisatud tolleaegsete tsensuuriolude tõttu saksakeelne tõlge. Peale saksakeelse lugejaskonna on paljud teisedki kirjandushuvilised saanud „Kalevipojaga“ tuttavaks mitmete autorite kaasabil, kes on tõlkimise aluseks võtnud saksakeelse variandi.

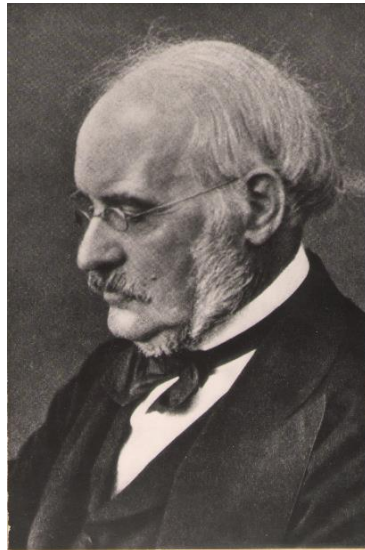
„Kalevipoja“ esimesed väljaanded ilmusid Õpetatud Eesti Seltsi toimetistena paralleelselt eesti ja saksa keeles vihikutena aastatel **1857-1861**, tõlkijateks baltisakslastest estofiilid pastor Carl Gottlieb Reinthal ja arst, kirjanik ning folklorist Georg Julius Schultze-Bertram, kes tõlkis viis viimast lugu. **1861.** aastal ilmus raamatust ka ainult saksakeelne variant „Kalevipoeg. Eine Estnische Sage“.

1900. aastal ilmunud eepose tõlkijaks oli saksa literaat, publitsist, ajakirjanik, raamatukoguhoidja Peterburis Friedrich Ferdinand Löwe. F. Löwe tõlge on ladusam ja algupärandile lähedasem kui eelnenud tõlge.

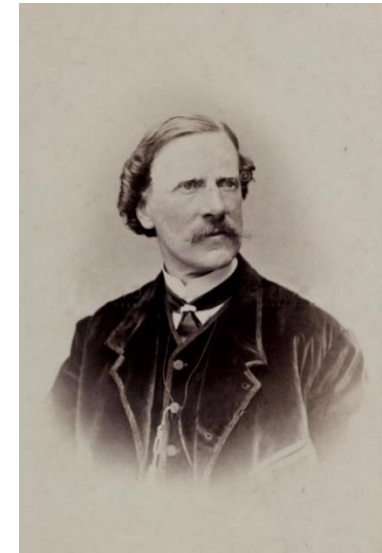
2004. aastal ilmus Ferdinand Löwe tõlgitud „Kalevipoeg. Das Estnische Nationalepos“, välja andnud meditsiinidoktor Peter Petersen.

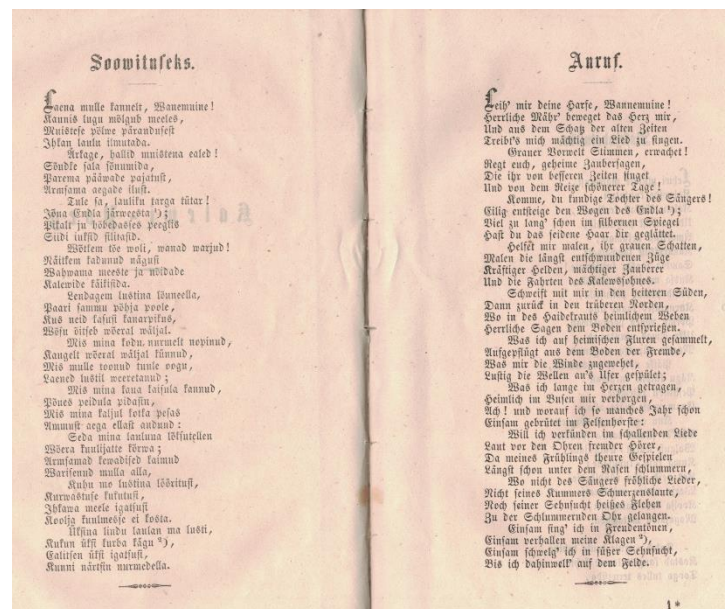
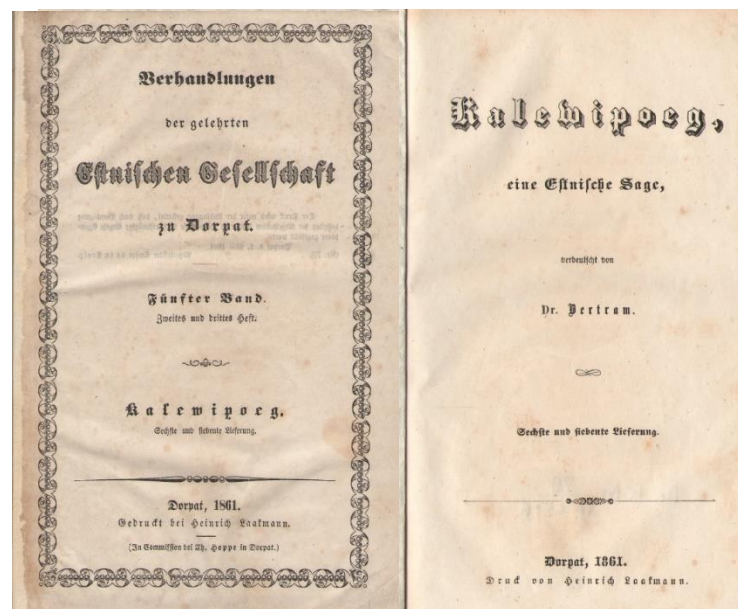
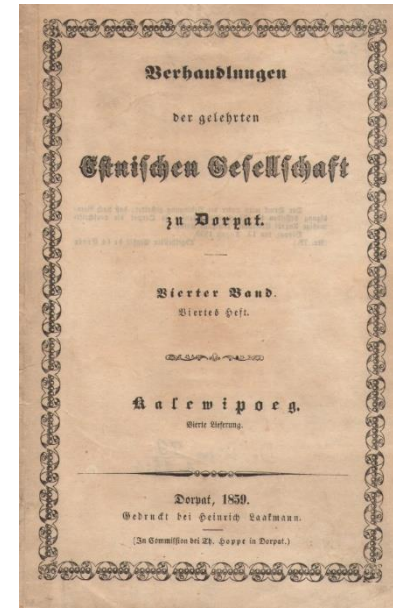
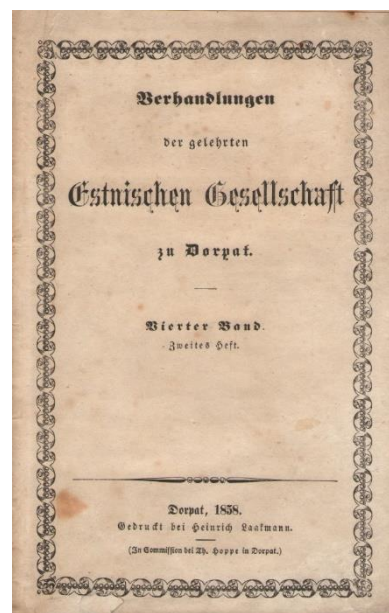
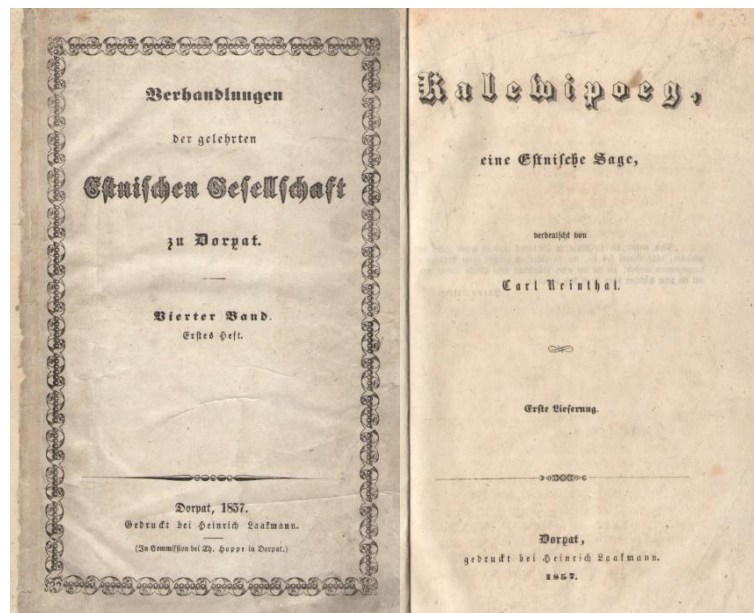
Carl Gottlieb Reinthal (1797-1872)

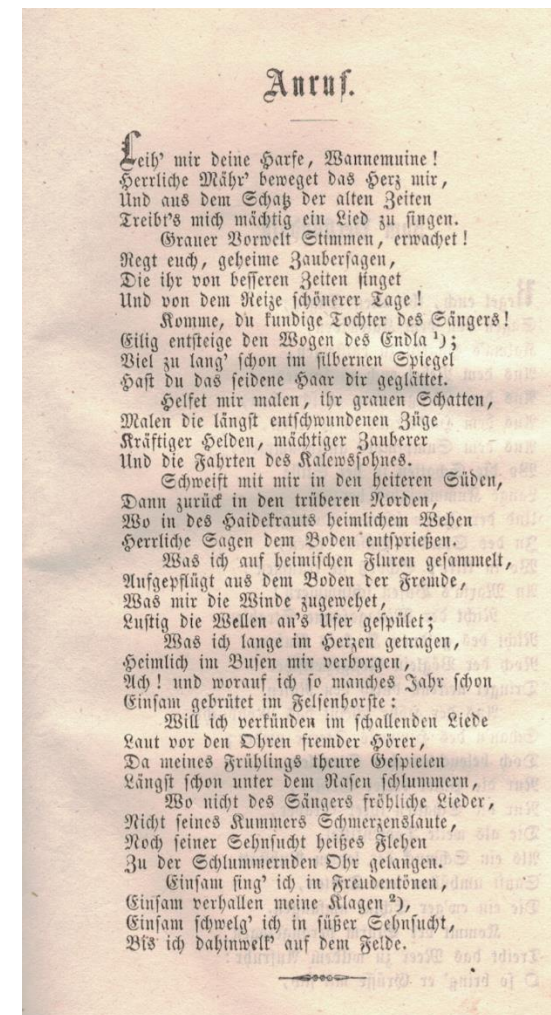
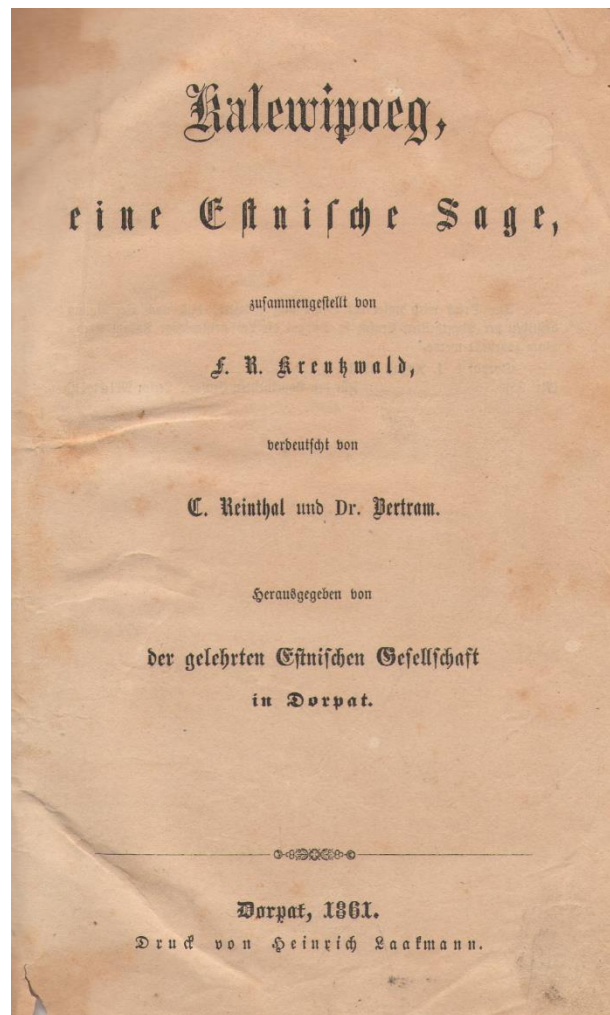
Georg Julius Schultze-Bertram (1808-1875)

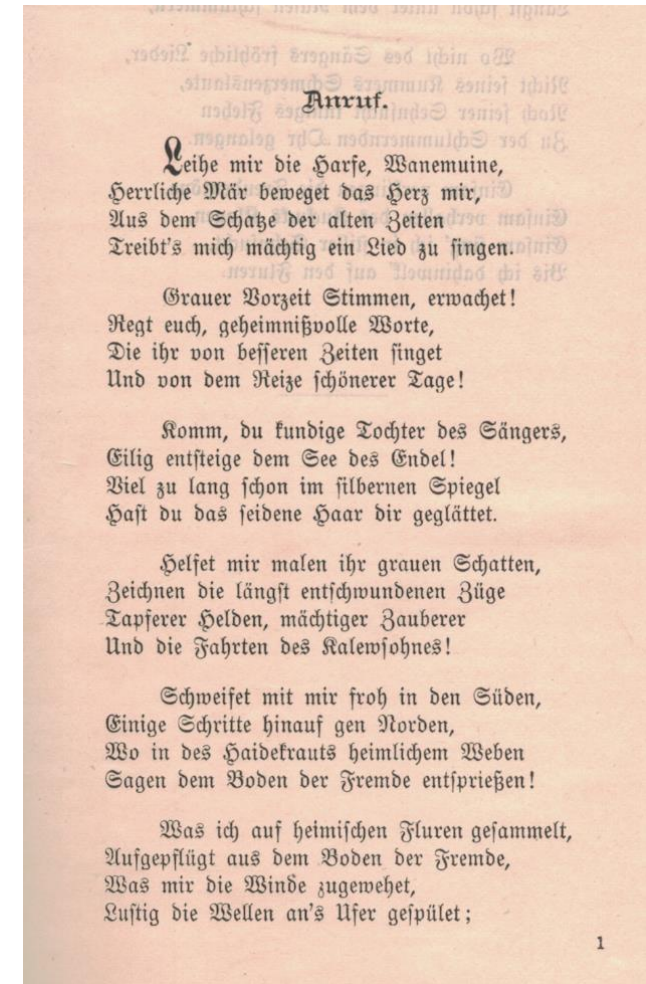
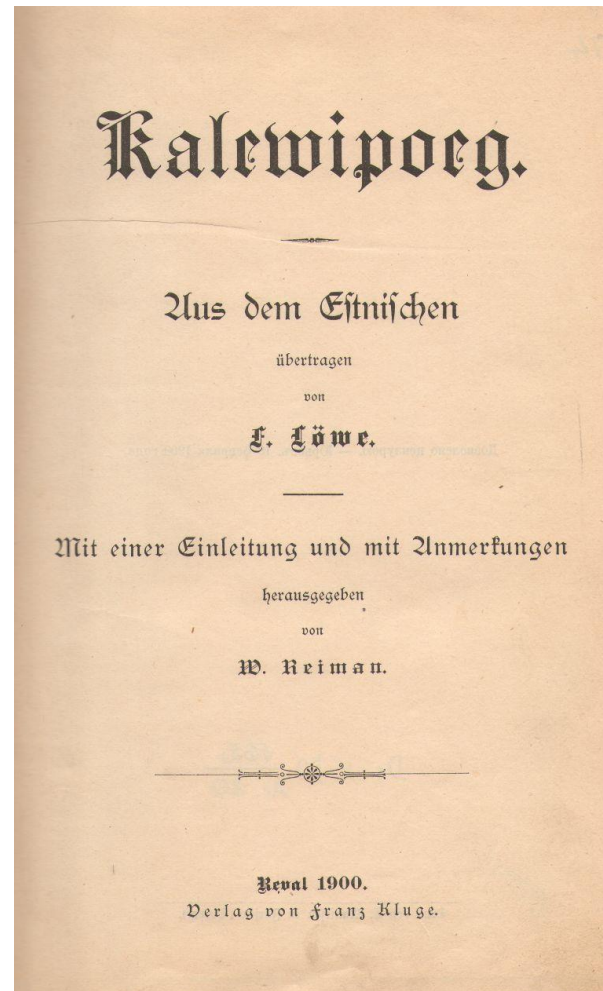
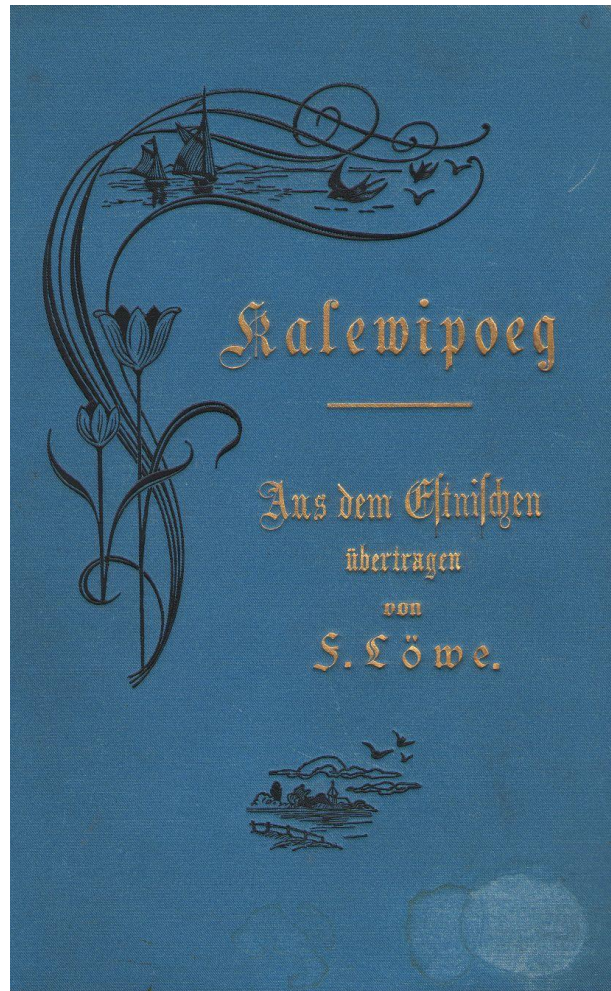
Friedrich Ferdinand Löwe (1809 – 1889)

„Kalevipoja“ esimesed väljaanded Õpetatud Eesti Seltsi toimetistena paralleelselt eesti ja saksa keeles vihikutena aastatel 1857-1861, tõlkijad Carl Gottlieb Reinthal ja Georg Julius Schultz-Bertram (tõlkis viis viimast lugu)

1861, vihikutena väljaantud saksakeelne tõlge eraldi raamatuna, tõlkijad Carl Gottlieb Reinthal ja Georg Julius Schultz-Bertram

1900, tõlkinud Ferdinand Löwe

Kalewipoeg.

Aus dem Estnischen

übertragen

von

F. Löwe.

Mit einer Einleitung und mit Anmerkungen

herausgegeben

von

W. Reiman.

Kalewipoeg.

Aus dem Estnischen

übertragen

von

F. Löwe.

Mit einer Einleitung und mit Anmerkungen

herausgegeben

von

W. Reiman.

Neval 1900.

Verlag von Franz Kluge.

Arruf.

Leihe mir die Harfe, Wanemuine,
Herrliche Mär bewegt das Herz mir,
Aus dem Schatz der alten Zeiten
Treibt's mich mächtig ein Lied zu fingen.

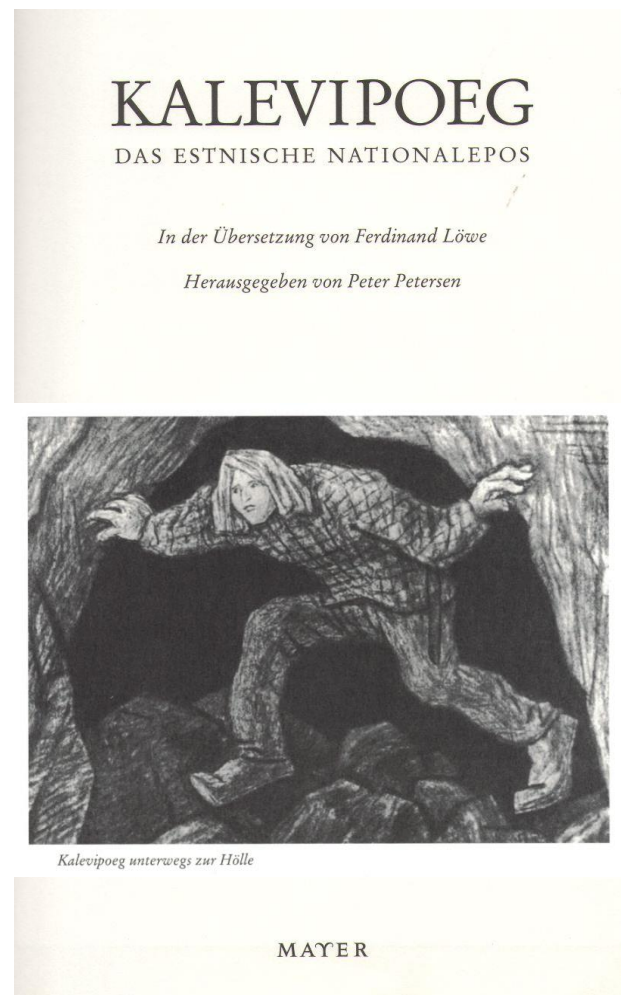
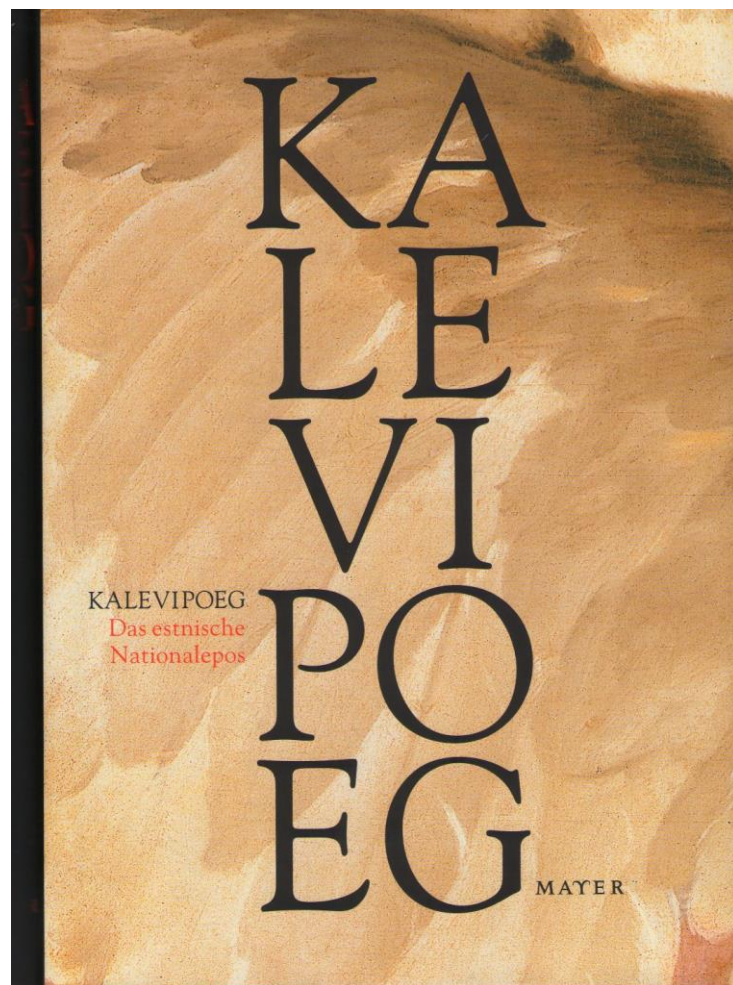
Grauer Vorzeit Stimmen, erwachet!
Regt euch, geheimnißvolle Worte,
Die ihr von besseren Zeiten singet
Und von dem Reize schönerer Tage!

Komm, du kundige Tochter des Sängers,
Silig entsteige dem See des Endel!
Viel zu lang schon im silbernen Spiegel
Hast du das seidene Haar dir geglättet.

Helfet mir malen ihr grauen Schatten,
Zeichnen die längst verschwundenen Züge
Tapferer Helden, mächtiger Zauberer
Und die Fahrten des Kalewjohnes!

Schweifet mit mir froh in den Süden,
Einige Schritte hinauf gen Norden,
Wo in des Haidekrauts heimlichem Weben
Sagen dem Boden der Fremde entspringen!

Was ich auf heimischen Fluren gesammelt,
Aufgepflügt aus dem Boden der Fremde,
Was mir die Winde zugewehet,
Luftig die Wellen an's Ufer gespület;

Anruf

Leihe mir die Harfe, Wanemuine,
Herrliche Mär bewegt das Herz mir,
Aus dem Schatze der alten Zeiten
Treibt's mich mächtig, ein Lied zu singen.

Grauer Vorzeit Stimmen, erwacht!
Regt euch, geheimnisvolle Worte,
Die ihr von besseren Zeiten singet
Und von dem Reize schönerer Tage!

Komm, du kundige Tochter des Sängers,
Eilig entsteige dem See des Endel!
Viel zu lang schon im silbernen Spiegel
Hast du das seidene Haar dir geglättet.

Helfet mir malen ihr grauen Schatten,
Zeichnen die längst entschwundenen Züge
Tapferer Helden, mächtiger Zauberer
Und die Fahrten des Kalevsohnes!

Schweifet mit mir froh in den Süden,
Einige Schritte hinauf gen Norden,
Wo in des Heidekrauts heimlichem Weben
Sagen dem Boden der Fremde entspringen!

Was ich auf heimischen Fluren gesammelt,
Aufgepflügt aus dem Boden der Fremde,
Was mir die Winde zugewehet,
Lustig die Wellen ans Ufer gespület;

Was ich lange im Herzen getragen,
Heimlich im Busen mir verborgen,
Und worauf ich so manches Jahr schon
Einsam gebrütet im Felsenhorste,

Will ich verkünden im schallenden Liede
Laut vor den Ohren fremder Hörer,
Da meines Frühlings teure Gespielen
Längst schon unter dem Rasen schlummern,

Wo nicht des Sängers fröhliche Lieder,
Nicht seines Kammers Schmerzenslaute,
Noch seiner Sehnsucht inniges Flehen
Zu der Schlummernden Ohr gelangen.

Einsam verklingen die Freudentöne,
Einsam verhallen des Kuckucks Klagen,
Einsam sing' ich in stiller Sehnsucht,
Bis ich dahinwelk' auf den Fluren.

2004, tõlkinud Ferdinand Löwe, välja andnud Peter Petersen

VEENE KEELES

Esimene venekeelne värsstõlge eeposest „Kalevipoeg“ ("Калевичь") ilmus tsensorina tegutsenud Jüri Truusmanni tõlkes. I osa ilmus Tallinnas **1886.** aastal, mis sisaldas ainult eepose kaht esimest lugu. II osa ilmus **1889.** aastal. See on eepose sõnasõnaline tõlge, vormile pole erilist tähelepanu pööratud, kuid suure täpsusega on edasi antud keeleliselt rasked lugulaulud.

1949. aastal ilmus Moskvast poetide Vladimir Deržavini ja Aleksandr Kotšetkovi tõlkes uus „Kalevipoja“ („Сын Калева“) väljaanne. See väljaanne on ka esimene võõrkeelne illustreeritud „Kalevipoeg“ (Andrei Gontšarovi piltidega).

Kuna Deržavin ja Kotšetkov eesti keelt ei osanud on tõlke aluseks eepose venekeelne ridarealine ümberjutustus. Deržavini ja Kotšetkovi tõlget on välja antud veel mitmes kordustrüki („Калевипоэг. Эстонский народный эпос“ **1950, 1956, 1961, 1979, 1986**), iga kord on tõlge uuesti läbi vaadatud ja viimistletud.

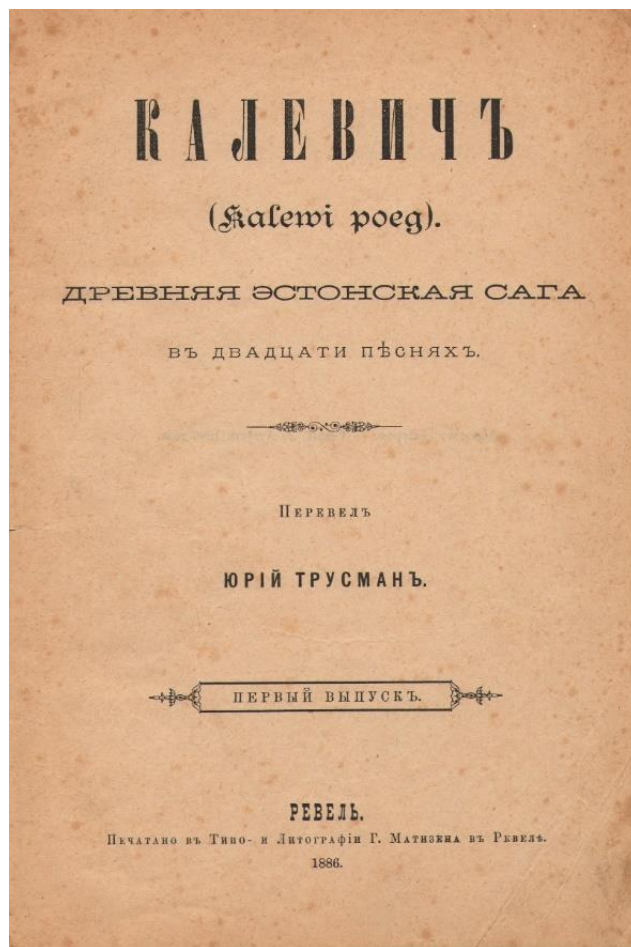
Jüri Tru(u)smann (1856-1930)

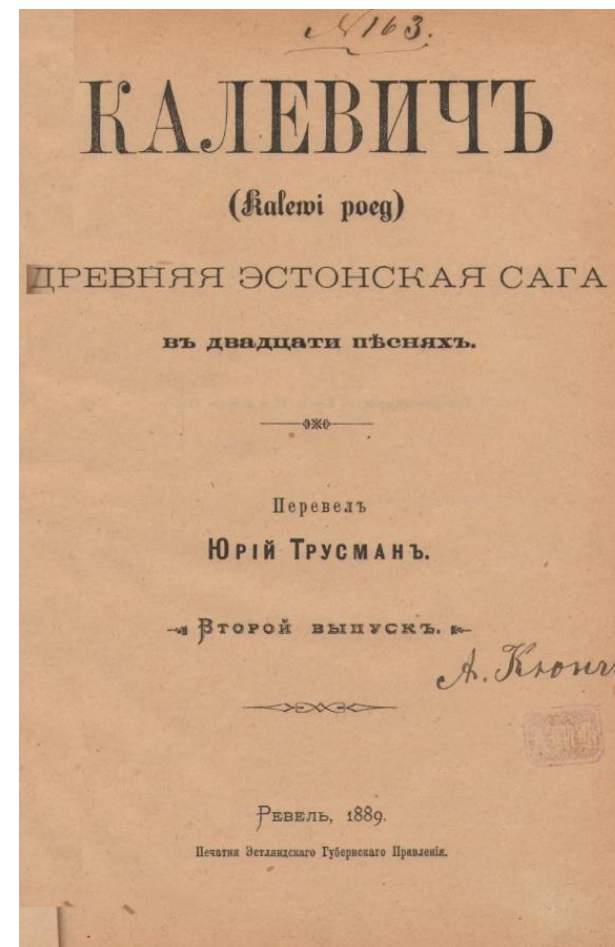
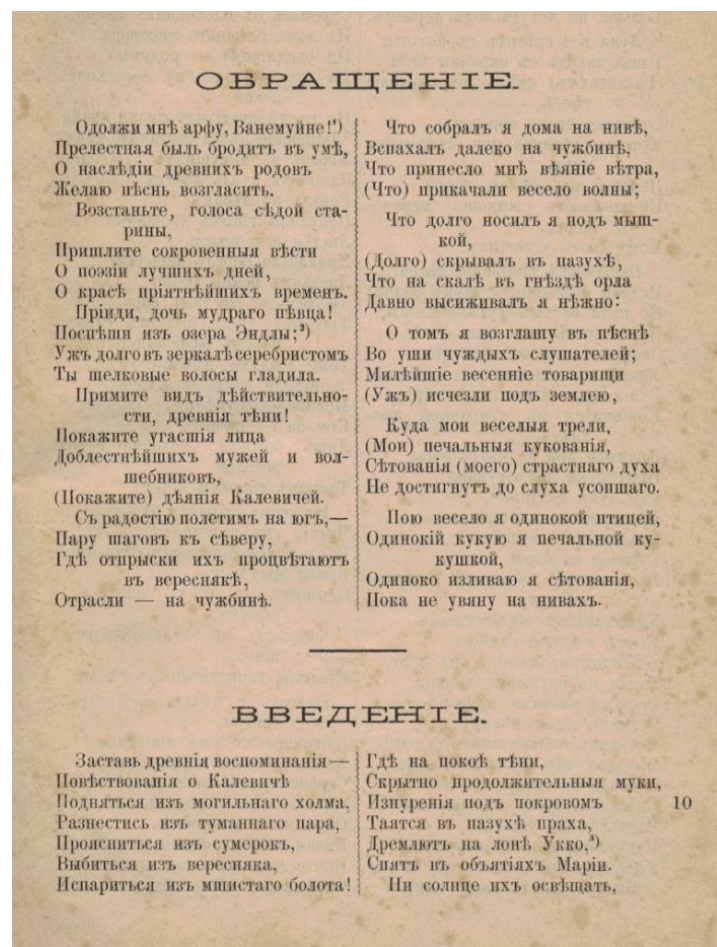
Vladimir Deržavin (1908-1975)

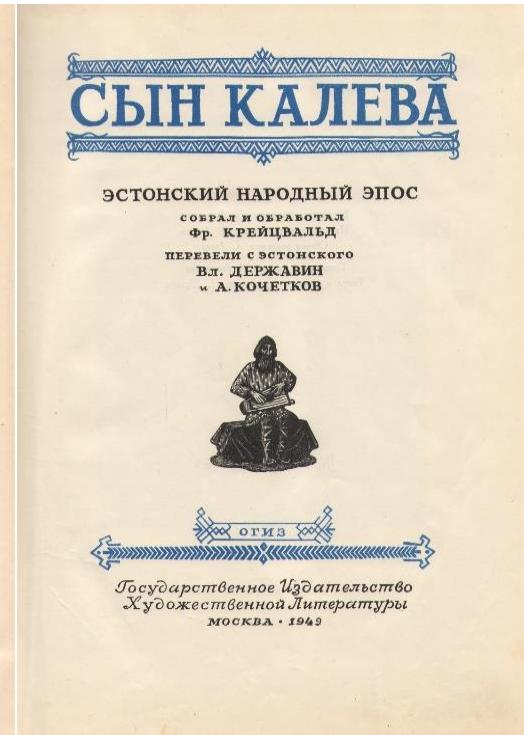
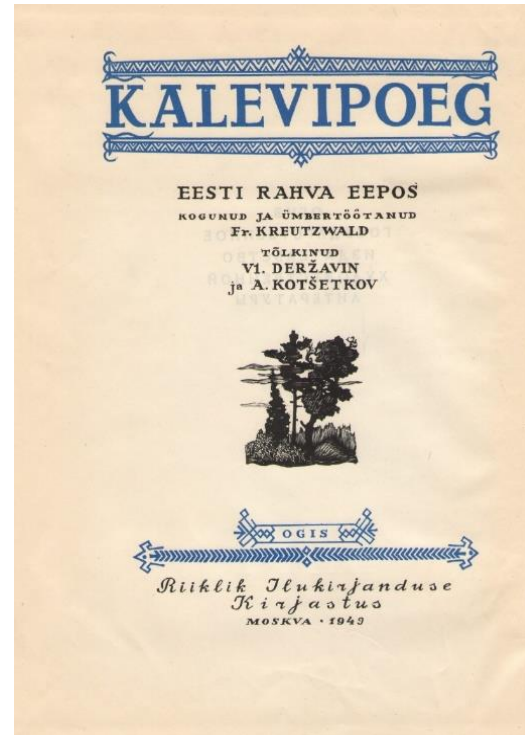
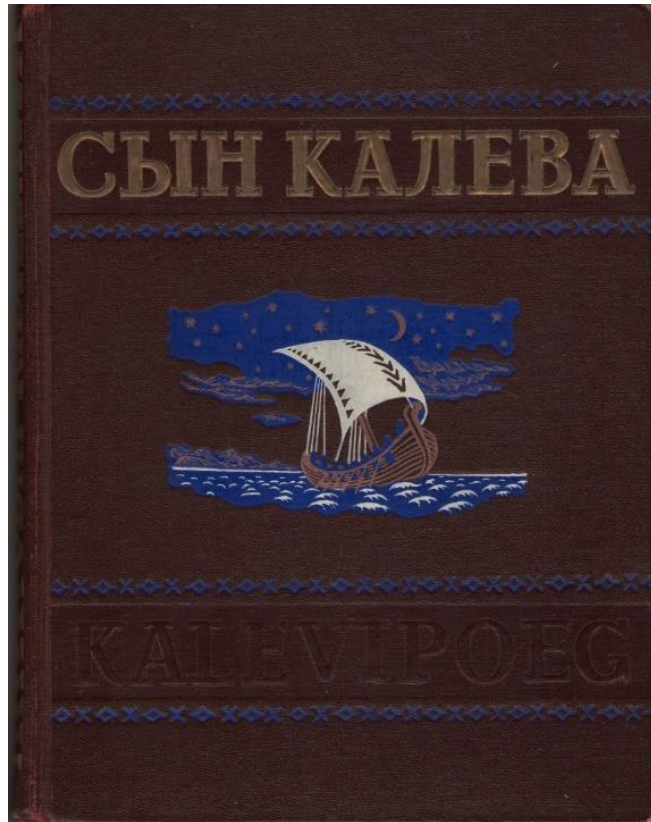
Aleksandr Kotšetkov (1900-1953)

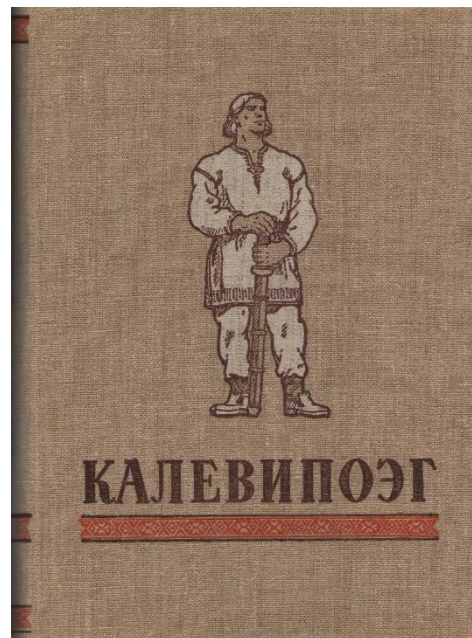
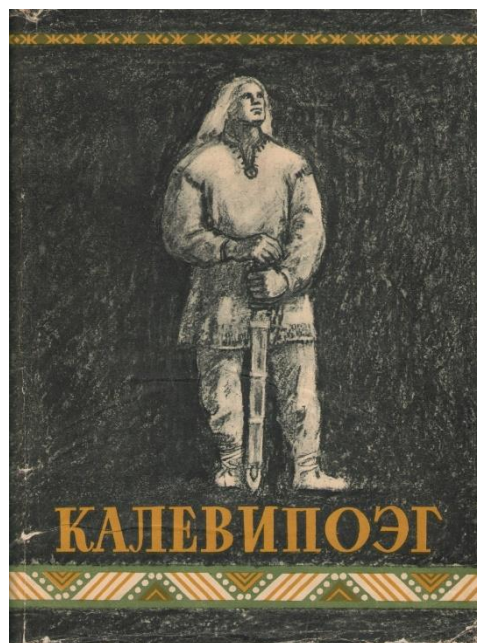
1886, КАЛЕВИЧЪ. I trükk, Tallinn (Reval), tõlkinud Jüri Trusmann

1889, КАЛЕВИЧЪ. II trükk, Tallinn (Reval), tõlkinud Jüri Trusmann

1949, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov; illustratsioonid Andrei Gontšarov

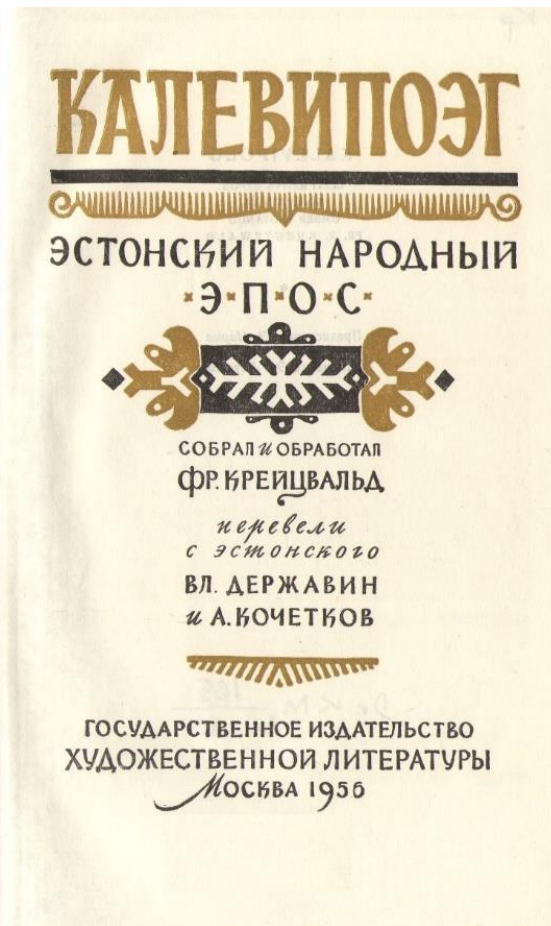
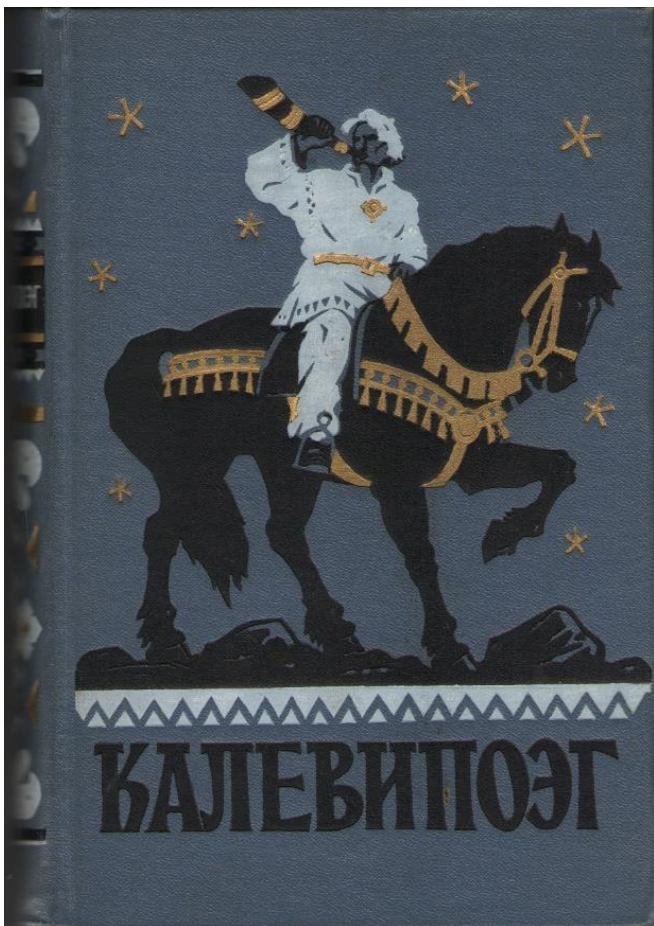
Полетим в страну полудня,
 Повернём оттоль на север,³
 Где растёт в дубраве вереск,
 Белый куст цветёт в долине!

Всё, что взял на отчем поле,
 Что собрал я на чужбине,
 Что принёс мне буйный ветер,
 Прикатали волны моря,
 Что берёт в себе я долго,
 В глубине души лелеял,
 На орлиных гордых скалах
 Укрывал крылом от бури, —
 Всё звенеть заставил в песне,
 Вычеканил ладом были
 Для чужих людей, далёких.
 А весны моей любимцы
 Беспременно спят в могиле.⁴
 И моих напевов трели,
 Кукования печали,
 Зовы жаждущего духа
 Не дойдут до слуха мёртвых! . .

И пою я одиноко,
 Как печальная кукушка,
 Оглашая лес безмолвный,
 Вяну на осенней ниве.

1950, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov;
 illustratsioonid Alo Hoidre, Richard Kaljo, Ott Kangilaski, Edith Paris, Richard Sagrits

1956, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov; illustratsioonid Vladimir Noskov

1961, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov;
illustratsioonid Evald Okas

КАЛЕВИПОЭГ

ЭСТОНСКИЙ НАРОДНЫЙ ЭПОС

Собрал и обработал
Ф. Р. КРЕЙЦВАЛЬД

Перевели с эстонского
В. ДЕРЖАВИН и А. КОЧЕТКОВ

Иллюстрации
К. РАУДА

Издательство «Ээсти раамат»
Таллин
1979

ЗАПЕВ

Дай мне канныль, Ванемуине!*

Песнь в уме моем созрела.
О старинных поколеньях
Повесть дать хочу я миру.

Громче вы, голоса живые,
Пойте в недрах сокровенных,
В золотых глубинах сердца
О деяньях незабвенных!

Выйди из волн прозрачных Эндлы*,
Дочь седого песнопевца,
Заплетающая косы
Перед зеркалом озерным.

Поднимайтесь дружно, тени древних
Витязей и чародеев,
Оживайте, вереницы
Калевитян величавых!*

Полетим мы в страну полудня,
Повернем оттоль на север*,
Где побегу их, как вереск,
Где их отпрыск на чужбине.

Все, что взял я на отчем поле,
Что собрал с чужой полоски,
Все, что принес мне буйный ветер,
Прикатали волны моря,

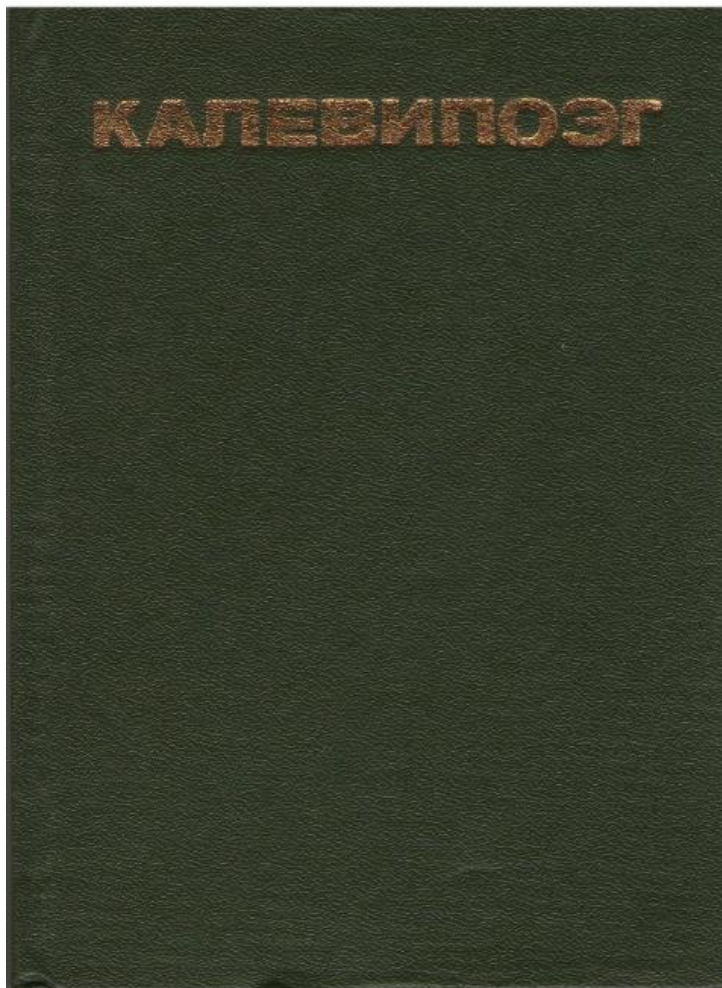
Все, что берег в себе я долго,
В глубине души лелеял,
На орлиных гордых скалах
Укрывал крылом от бури, —

Все звенеть я заставил в песне
Для чужих людей далеких.
А весны моей любимцы
Беспробудно спят в могиле*.

И мои соловьиные трели,
Кукования печали,
Зовы жаждущего духа
Не дойдут до слуха мертвых.

Буду я грустно и одиноко
Плакать звонкою кукушкой,
Буду на лугу широко
Петь, покуда не погибну.

1979, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov; illustratsioonid Kristjan Raud

КАЛЕВИПОЭГ

ЭСТОНСКИЙ НАРОДНЫЙ ЭПОС

Собрал и обработал
Ф. Р. КРЕЙЦВАЛЬД

Перевели с эстонского
В. ДЕРЖАВИН и А. КОЧЕТКОВ

Иллюстрации
К. РАУДА

Таллин
Издательство «Ээсти раамат»
1986

ЗАПЕВ

Дай мне каннель, Ванемуине!*

Песнь в уме моем созрела.
О старинных поколениях
Повесть дать хочу я миру.

Громче вы, голоса живые,
Пойте в недрах сокровенных,
В золотых глубинах сердца
О деяньях незабвенных!

Выйди из воли прозрачных Эндлы*,
Дочь седого песнопевца,
Заплетающая косы
Перед зеркалом озерным.

Поднимайтесь дружно, тени древних
Витязей и чародеев,
Оживайте, вереницы
Калевитян величавых!*

Полетим мы в страну полудня,
Повернем оттоль на север*,
Где побег их, как вереск,
Где их отпрыск на чужбине.

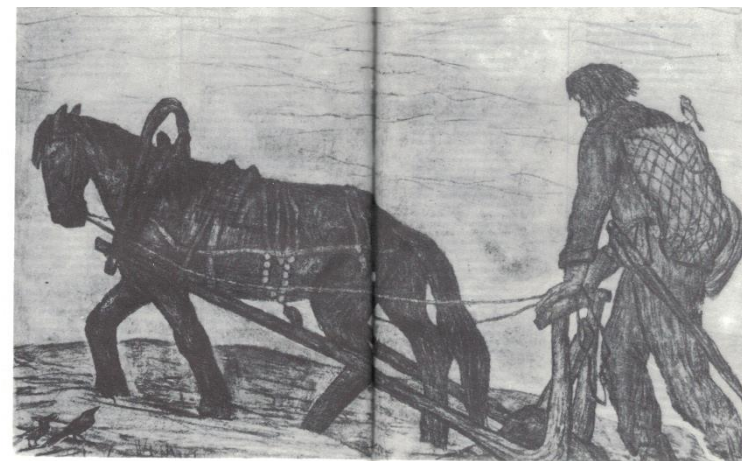
Все, что взял я на отчем поле,
Что собрал с чужой полосы,
Все, что принес мне буйный ветер,
Прикатали волны моря,

Все, что берег в себе я долго,
В глубине души лелеял,
На орлиных гордых скалах
Укрывал крылом от бури, —

Все звенеть я заставил в песне
Для чужих людей далеких.
А весны моей любимцы
Беспробудно спят в могиле*.

И мои соловьиные трели,
Кукования печали,
Зовы жаждущего духа
Не дойдут до слуха мертвых.

Буду я грустно и одиноко
Плакать звонкою кукушкой,
Буду на лугу широком
Петь, покуда не погибну.

1986, tõlkinud Vladimir Deržavin ja Aleksandr Kotšetkov; illustratsioonid Kristjan Raud

UNGARI KEELES

Ungari keeles ilmus „Kalevipoeg. Az észtek nemzeti éposza“ esmakordselt **1929.** aastal. **1960.** aastal ilmus tõlkest teine ümbertöötatud, täielikum ning illustreeritud trükk. Eepose ungari keelde tõlkija Aladár Bán oli Budapesti Ülikoolis ungari ja ladina keele õppejõud ning luuletaja. Need pole täismahus väljaanded, puudub ka „Soovituseks“ ning „Sissejuhatuseks“.

1985. aastal ilmunud „Kalevipoeg. Észt hősének“, varasemast täielikuma ungarikeelse versiooni loomisel kasutas ungari poetess Zsuzsa Rab Budapesti ülikooli soome-ugri keelte kateedri juhataja Gábor Bereczki koos keeleteadlasest abikaasa Mai Bereczkiga (snd Kiisk) tehtud sõnasõnalise tõlke abi.

Gábor Bereczki sai 1985. aastal „Kalevipoja“ tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

2012. aastal ilmus eepose uus tõlge „Kalevipoeg. Észt nemzeti éposz“, mille aluseks on samuti Gábor Bereczki reaallune tõlge, tõlkijaks ungari kirjanik, luuletaja, kirjandusloolane Árpás Károly.

Aladár Bán (1871-1960)

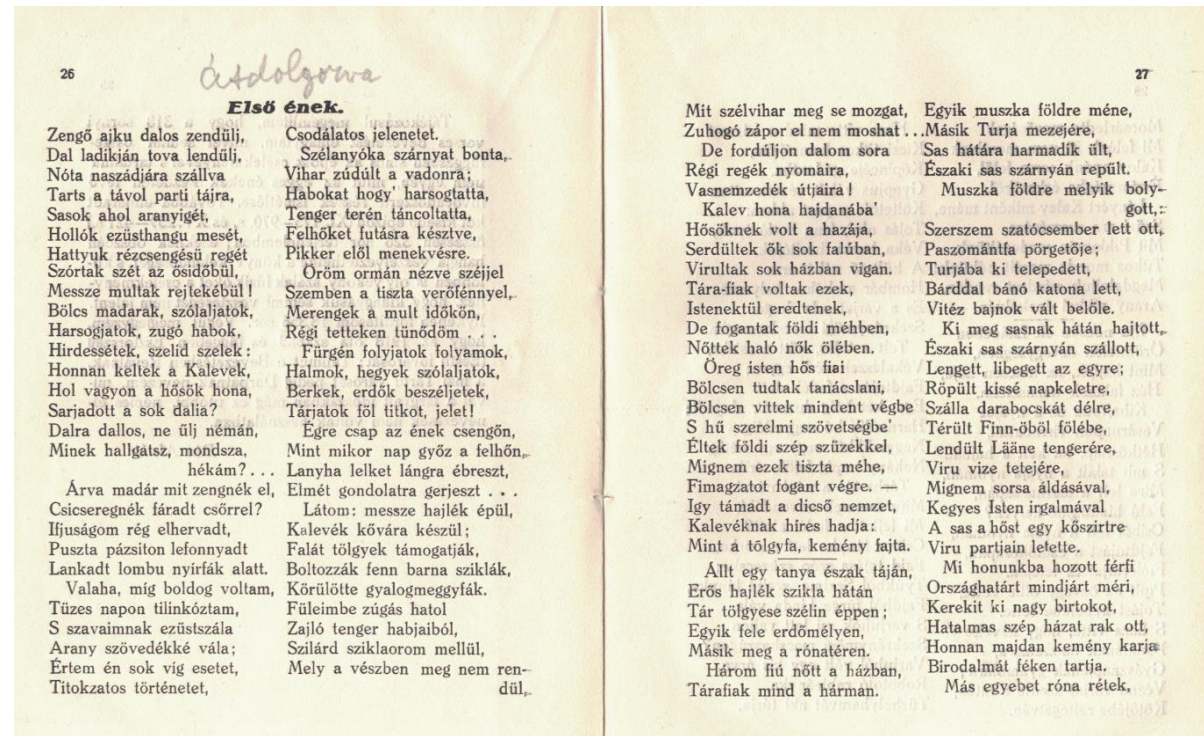
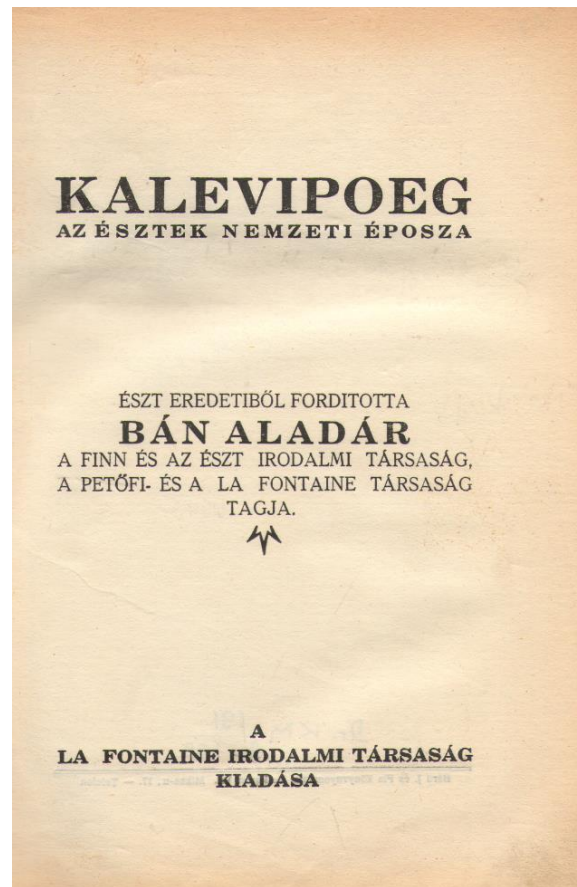
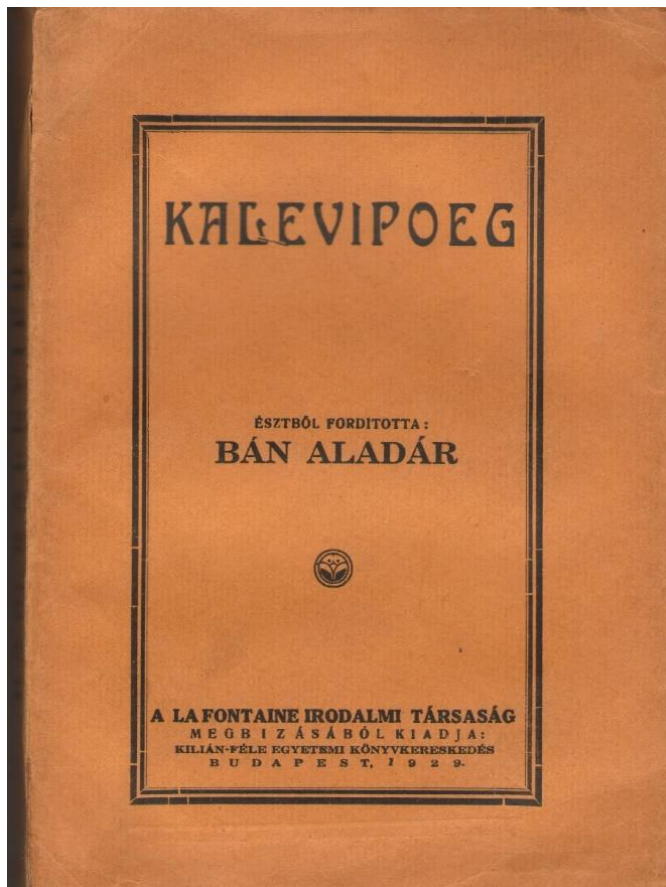
Gábor Bereczki (1928-2012)

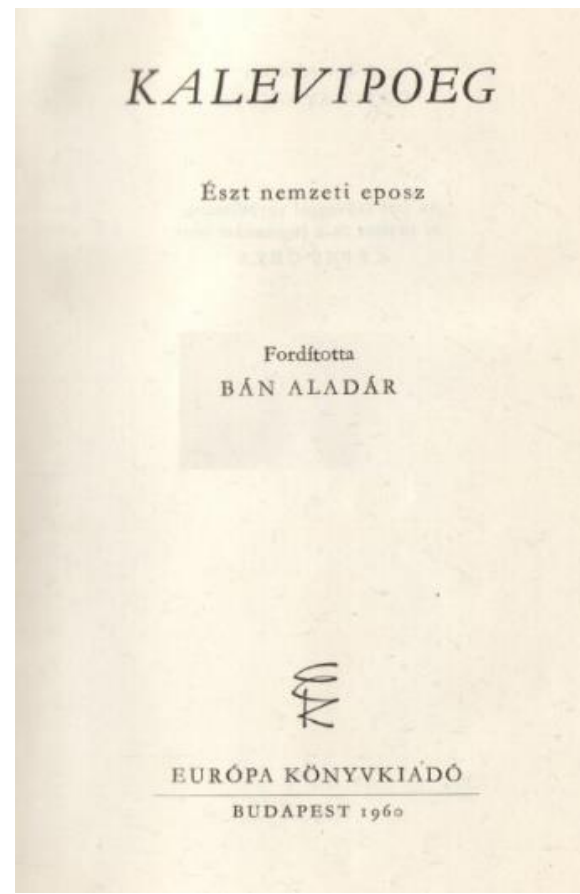
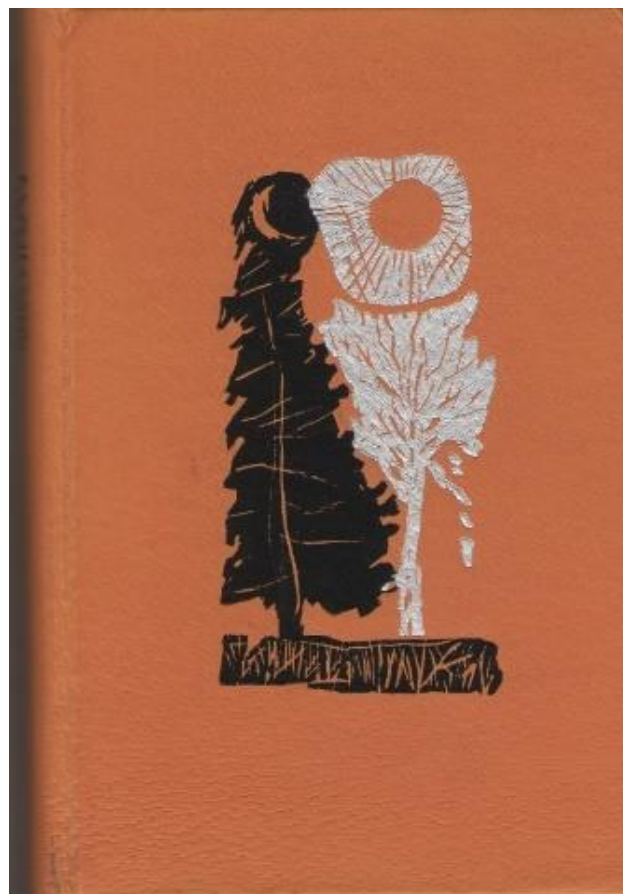
Zsuzsa Rab (1926-1998)

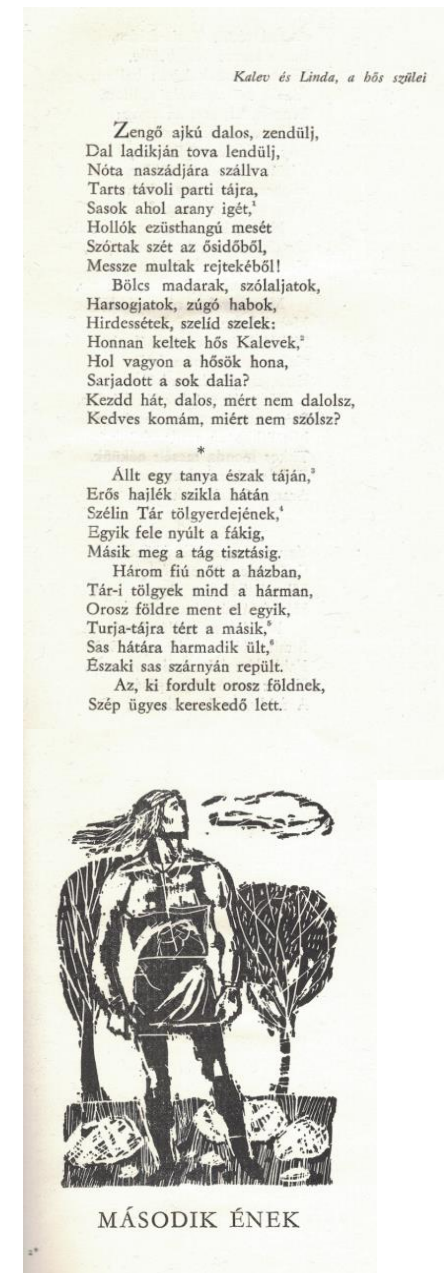
Árpás Károly (1955-2020)

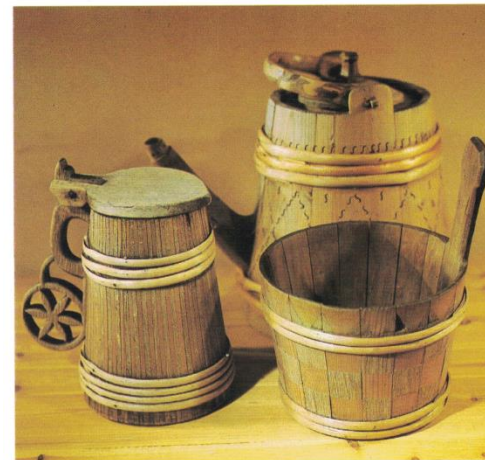
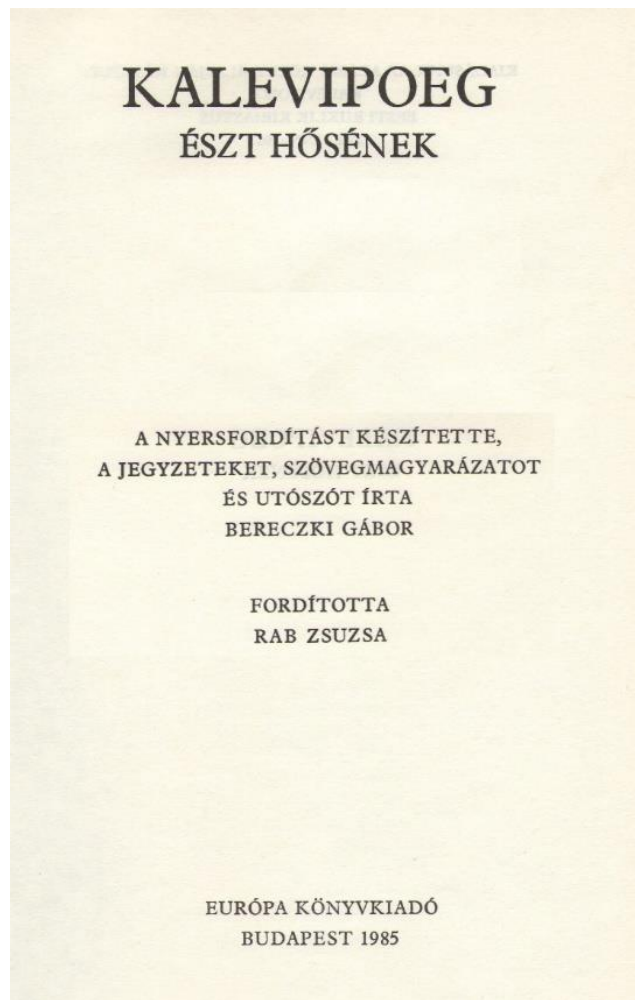
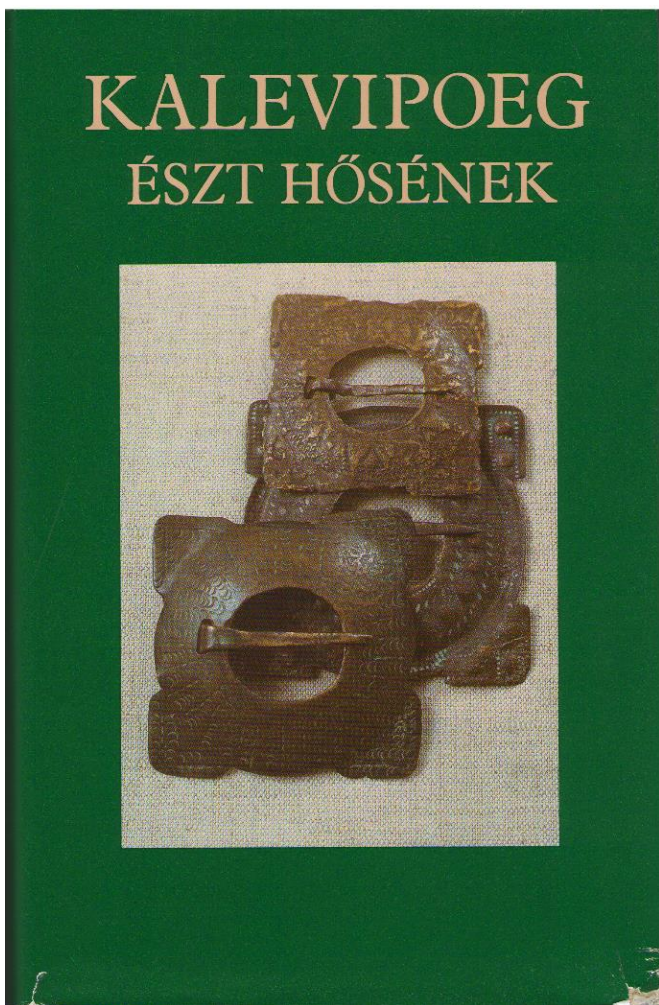

1929, tölkinud Bán Aladár

1960, tõlkinud Bán Aladár; illustratsioonid Kondor Lajos

Merõedény és söröskorsók

Szõtt nõi õved

AJÁNLÁS

Adj kannelt kezembe, Vanemuine!
Ódon monda él elmémbe,
hajdani ősök örökrõl
kél ma kedvem mondani mondát.

Hajdani hangok, hallassatok,
üzenettel üzessetek,
jó hírével jobb napoknak,
kedvesebb kor kincseivel.

Dali dálnok deli lánya,
Endla tavából erre tévedj,
selyem sár hajad sokáig
fészülted fényes tükrében.

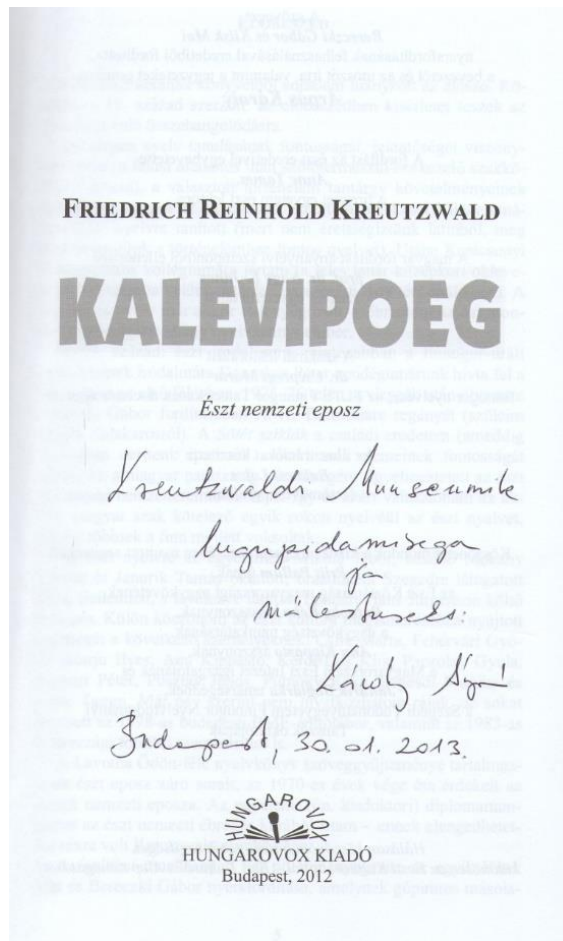
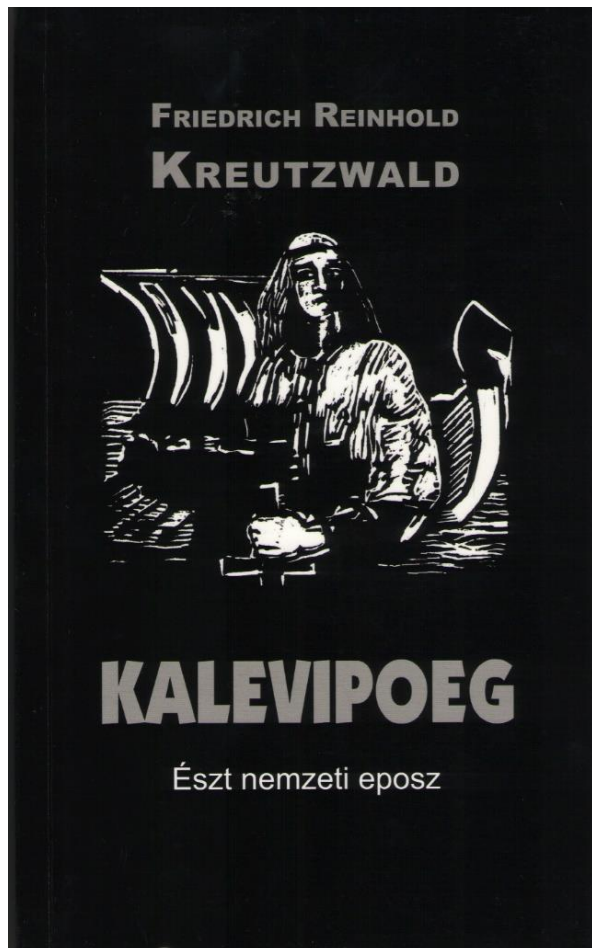
Mondjuk el hát, áldott árnyak,
vitézeknek, varázslóknak
múltba merült mondáinkat,
a Kalevek nagy sok tettét.

Repesvén repüljünk délnek,
szálljunk észak éjébe is,
hajtasunk hol hangafüben
hajladoz, nem honni földön.

Mit szülöttem-mezõn szedtem,
idegen földrõl idegyűjtöttem,
szél szárnyán mi ide szállott,
mit hullámok hömpörgettek,

Amit hordtam hónom alatt,
kebelembe kincsként rejtve,
szikla szirtén, sas fészékben
kedves szókkal költöttem:

1985, Gábor Bereczki reaaluse tõlke põhjal tõlkinud Zsuzsa Rab; illustratsioonideks Jüri Karmi fotod eesti etnograafilistest esemetest

AJÁNLÁS

Vanemuine, kannelt kérek kezembe!
Szép szavak kelnek az eszembe,
Volt ősök elmúlt világáról
Éneket kezdek készíteni.

Szóaljakok régiek szent szavai!
Hallatsszon a hősi hagyomány,
Jó híre jöjjön jobb napoknak,
Kedves kornak kincse jelenjen.

Jövel, te dallal-varázsló hajadon!
10. Érkezz Endlának tavából;
Már soká fészülted ezüst
Fejéked fényes tó-tükrőben.

Áldott árnyak, tárjuk fel tetteket!
Múlt-férfiaknak, varázslóknak,
A sötét múlt elveszett mondáit,
Kalev-had járás-kelését.

Szavunk szárnyaljon szabadon délnek,
Szálljon észak szürkéjébe,
Hol, mint a tündér hangafüben,
20. Virágzik az idegenben.

Amit honom mezein szedtem,
Idegenből idegyűjtöttem,
Amit a szél ide szállított,
Hullámok a partra hajtottak;
Mit félve melengtettem hónom alatt,
Mellemen meg kincsként őrizve,
Szirti sasként fészkeim vigyázva
Oly hosszú ideig dédelgettem:

Mindezt én énekes szavakká szövöm,
30. Hallja más is, ne csak magam;
Tavaszon szeretett társai
Kik temetőbe távoztak,

Ahová zengő dalom zenéje,
Gyászom bús kakukk-szavai,
Vágyó szívem kívánságai
Nem visszhangzanak holtaknak.

Így dalolok most magányos madárként,
Kakukként, én árva kakukk,
Énekelem mindezt egymagamban,
40. Amíg elhervadok a mezőn.

LÄTI KEELES

1929. aastal ilmus Riias luuletaja ja näitekirjanik Elīna Zālīte tõlkes „Kalevipoegs. Igaunu tautas eps“. Tõlkijal õnnestus luua originaalile lähedane teos, kasutas tõlkimisel läti dainade poeetilisi võtteid.

2018. aastal ilmus eepose uus tõlge „Kalevipoeg“ («Kalevdēls»), mille tõlkis luuletaja Guntars Godinš, illustratsioonide autor on Armands Zelčs. Eelmine tõlge oli ebatäpne ja nüüdseks vananenud keeles. Teiste tööde kõrvalt kulus tõlkimiseks umbes viis aastat.

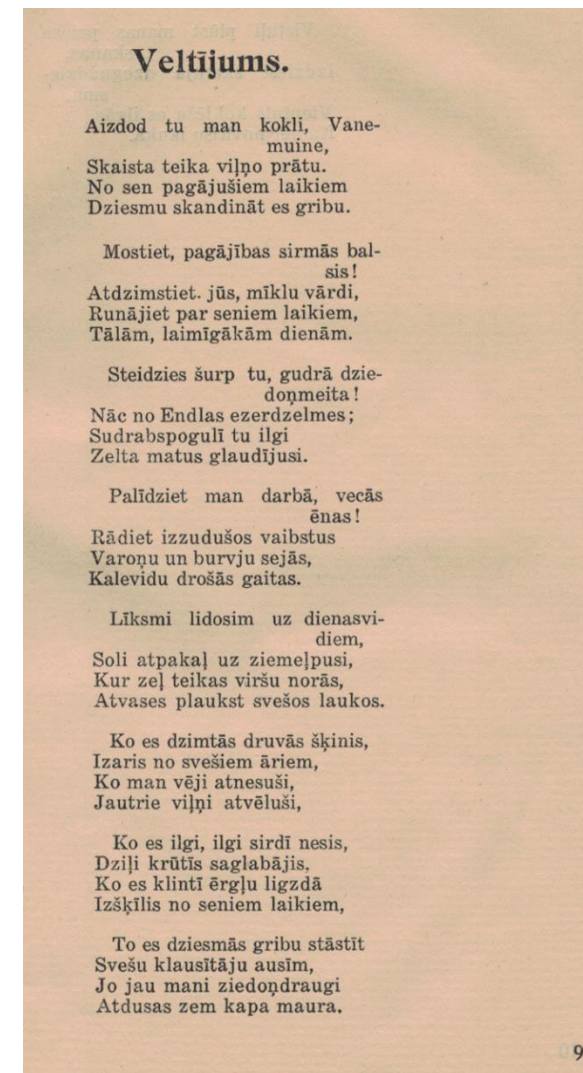
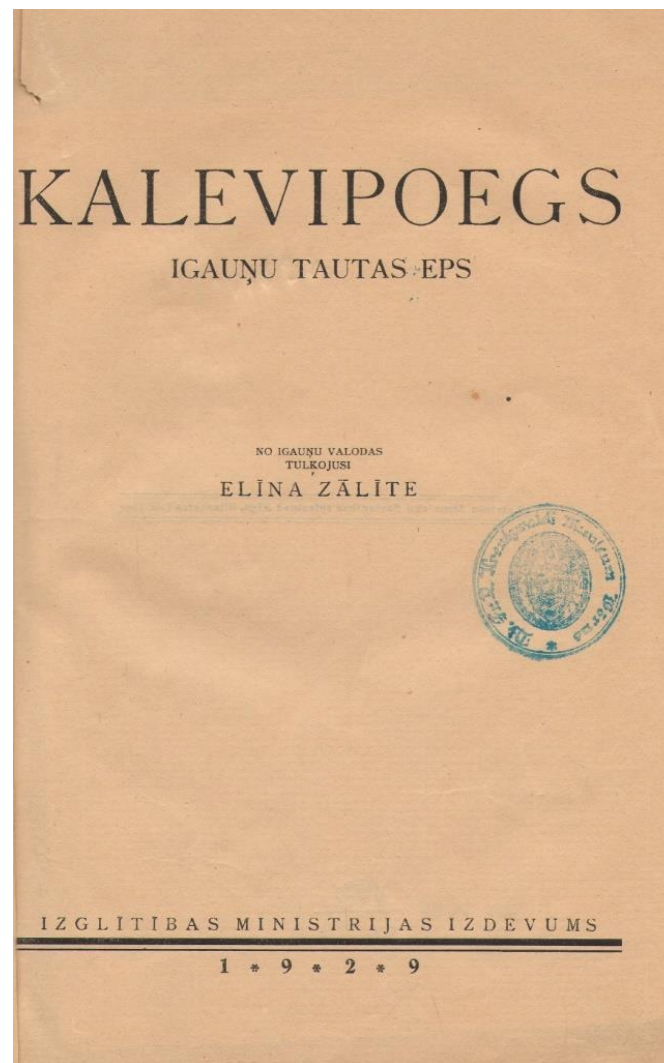
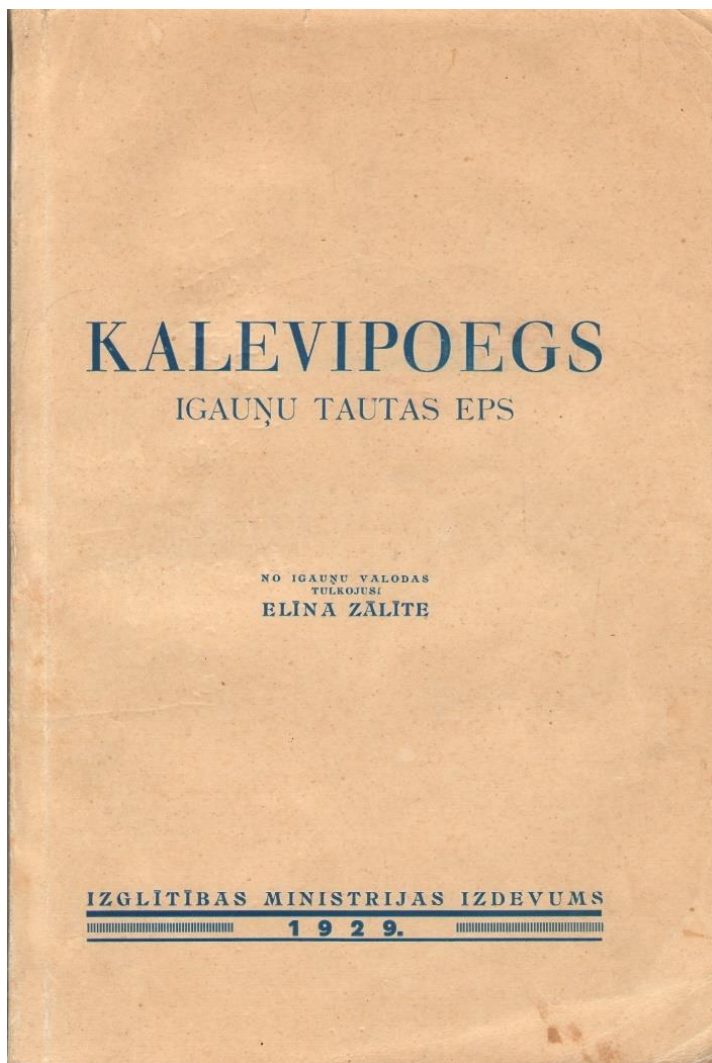
2018. aastal sai Guntars Godinš eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

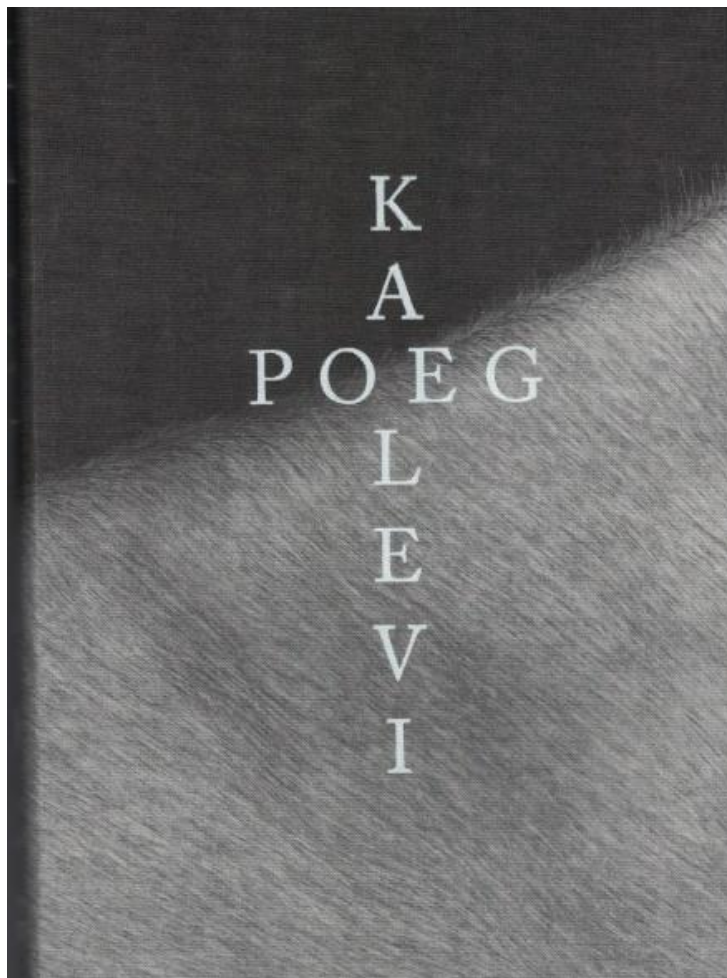
Elīna Zālīte (1898-1955)

Guntars Godinš (1958)

1929, tōlkinud Elīna Zālīte

Kalevdēls

Fr. R. Kreutzwaldi
 Memoriaalmuseumile
 heade soovitusteg

Fr. R. Kreutzwaldi

14. 12. 2018 Võrus

Igauņu tautas eposs
 Frīdrihs Reinholds Kreicvalds
 No igauņu valodas tulkojis
 Guntars Godiņš

A izdod kokli, Vanemuine!²
 Teiksmu teikas tirda prātu,
 Par to mantojumu seno
 Alkstu dziesmu dziesmās dziedāt.

Augšā, senās, tālās balsis!
 Šurpu, pagājības vēstis,
 Par tām labām dienām klāstiet,
 Labu labiem laikiem stāstiet!
 Gudrā dziedonmeita, steidzies!³

Parādiēs no Endlas dzilēm!⁴
 Sudrabs poguli tu ilgi
 Zīda matus sukājusi.

Augšā, vecās, rēnās ēnas!
 Rādiēt senaizmirstās sejas,
 Varenvīru, dievareģu,
 Kaleviešu raitās gaitas!⁵

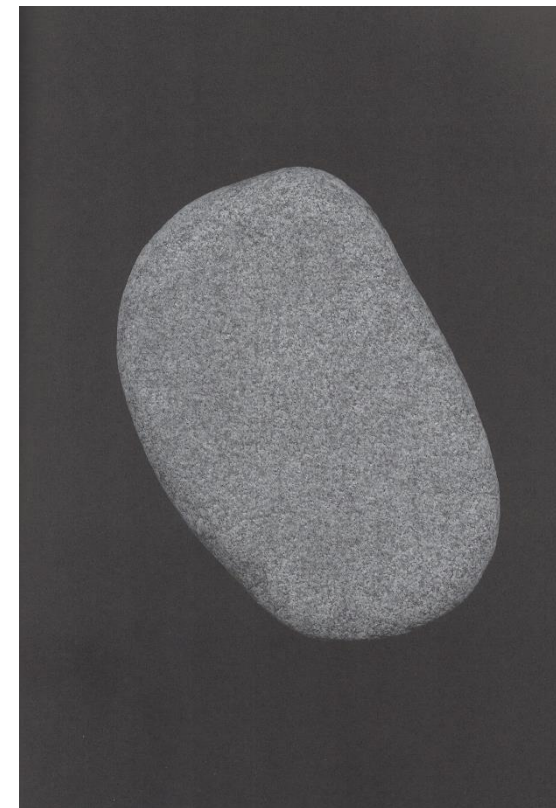
Lidosim uz dienvidpusi,
 Soļus vēl uz ziemeļpusi,
 Kur aug dziesmas zilos viršos,
 Aši asni svešos laukos!

Savā tīrumā to plūcis,
 Svešos laukos ārā aris,
 Ko man pūsma atpūtusi,
 Viļņi veikli atvēluš.

Ko es slepus klēpī nesīs,
 Azotē ko bēdzinājis,
 Klinšu ērgļa pērkli sēdies,
 Sirmos laikos perinājis,
 To es tagad dziesmās dziedu
 Nezināmiem klausītājiem.
 Mīļie ziedonlaika draugi⁶
 Zemzemītē aizgājuši,

Tur, kur mani jautrie treļļi,
 Manu bēdu bēdāšana,
 Manu jūtu alkātā alkme
 Nāvē sauktiem nedzirdama.

Viens es, putniņš, priekam dziedu,
 Kūkoju viens dzeguzītē,
 Ilgi salkstu vientuļš ilgās,
 Līdz es nīkšu sausā laukā.

2018, tōlkinud Guntars Godiņš; illustratsioonid Armands Zelčs

SOOME KEELES

Soome keeles ilmus „Kalevipoeg. Viron sankarieepos“ **1957.** aastal Turu Ülikooli eesti keele lektori Helmer Winteri tõlkes. Raamatu kordustrukid ilmusid **1996.** aastal ja **2006.** aastal. Tõlgitud lühendatud kooliväljaande järgi, sisaldavad umbes 10 000 rida (eepos koosneb 19 023 värsist) ning nendel väljaannetel puudub ka „Soovituseks“ ja „Sissejuhatuseks“.

2005. aastal ilmus täielik eepose „Kalevipoeg. Kalevanpoika“ soomekeelne tõlge. Tõlkijaks estofiil ja luuletaja Kyösti Kettunen. Illustratsioonid Pekka Allan Manninen.

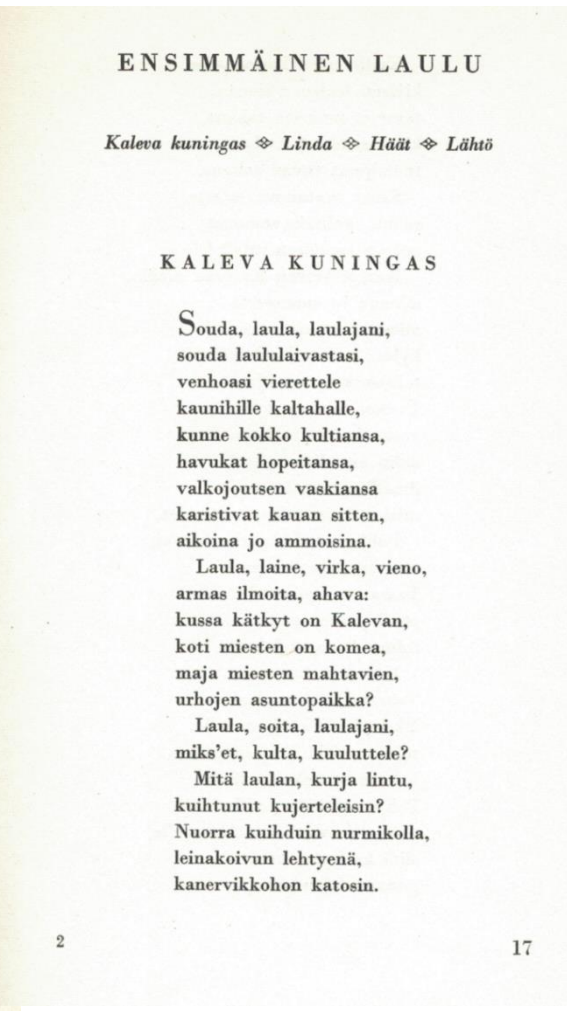
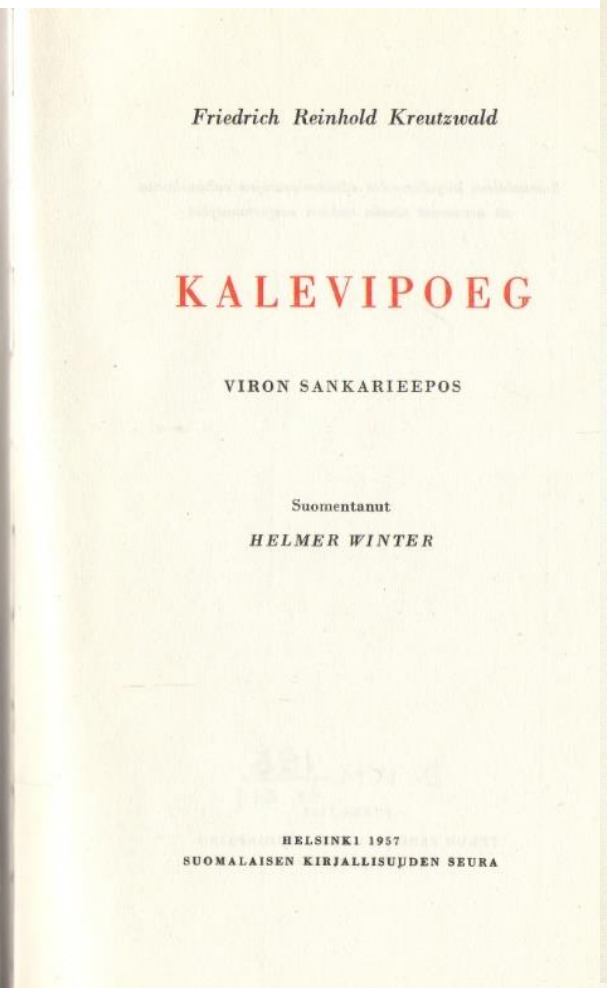
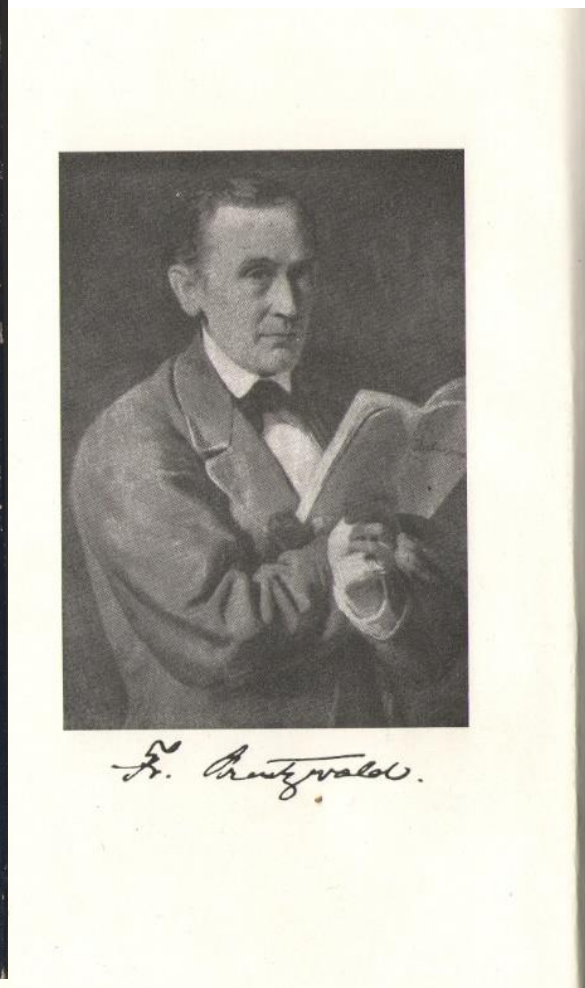
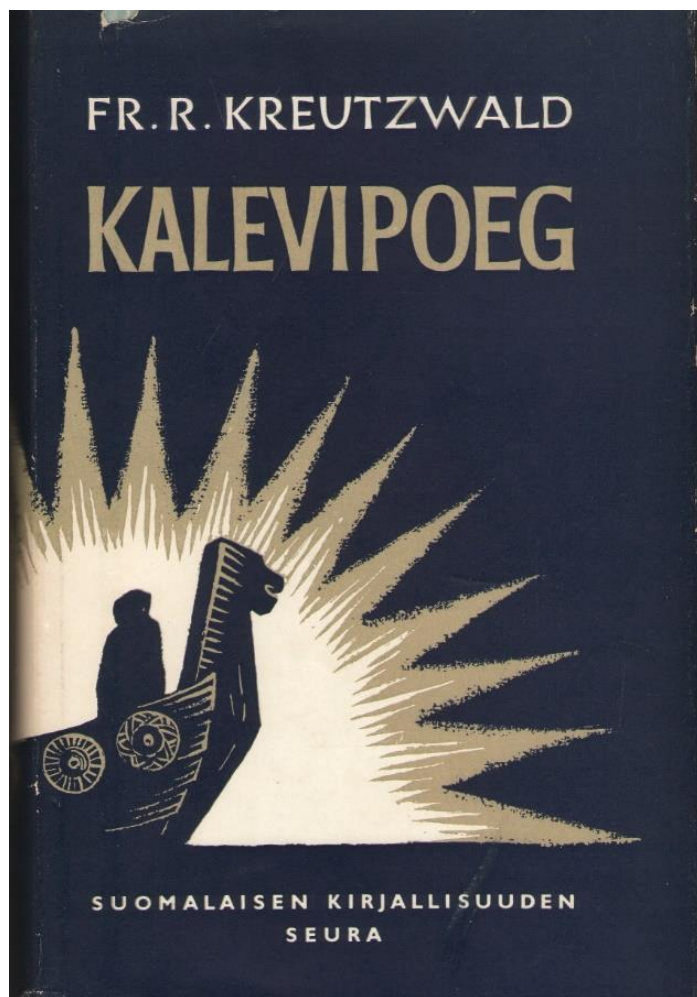
2006. aastal sai Kyösti Kettunen eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

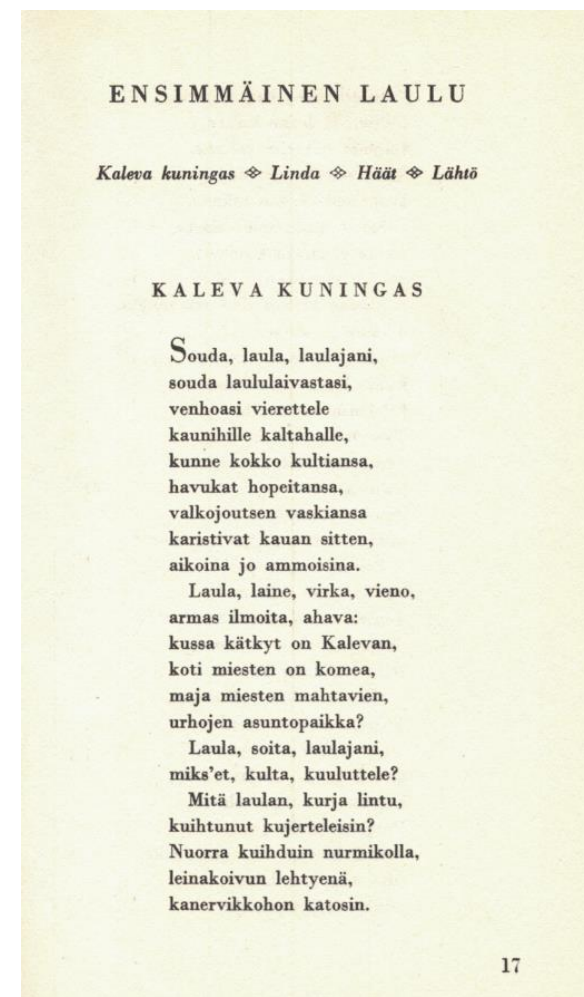
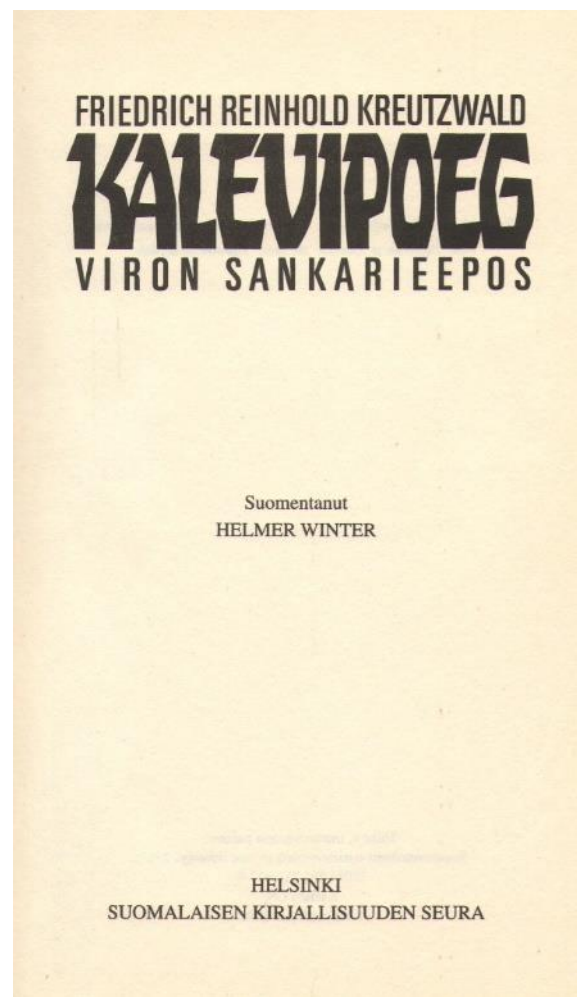
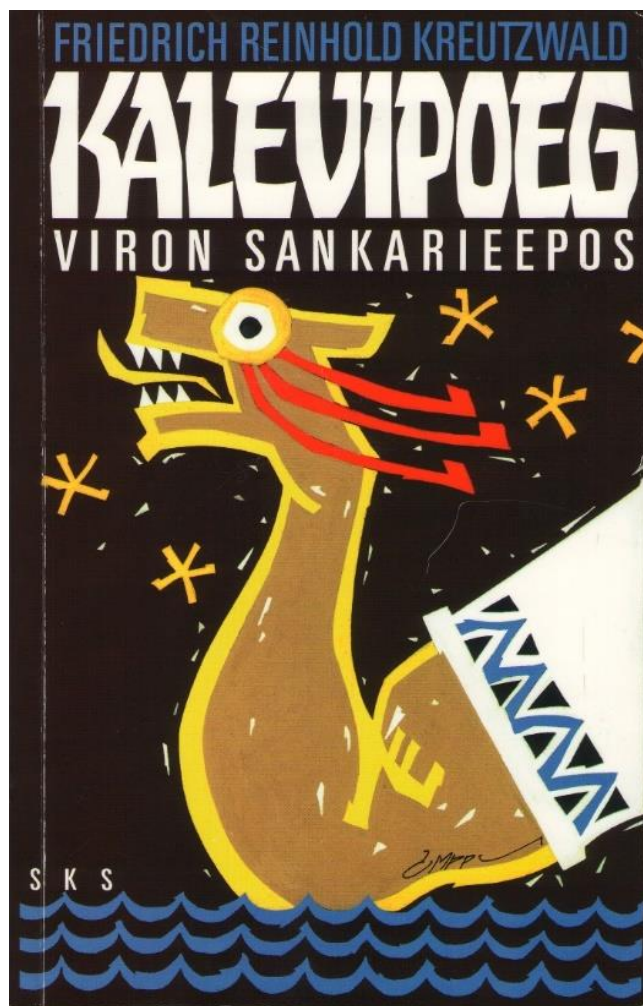
Helmer Winter (1895-1963)

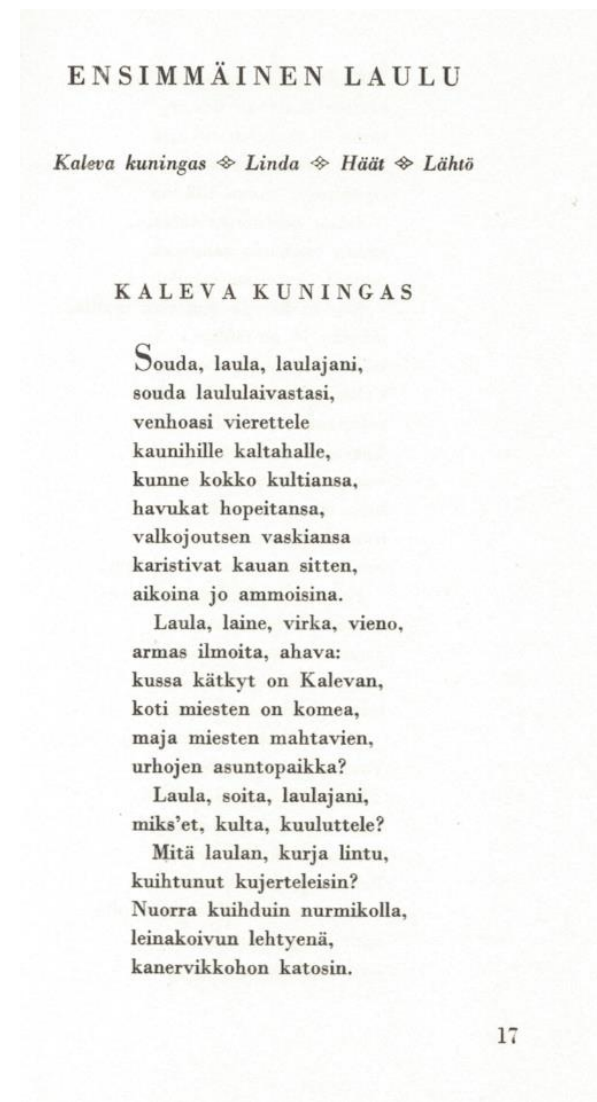
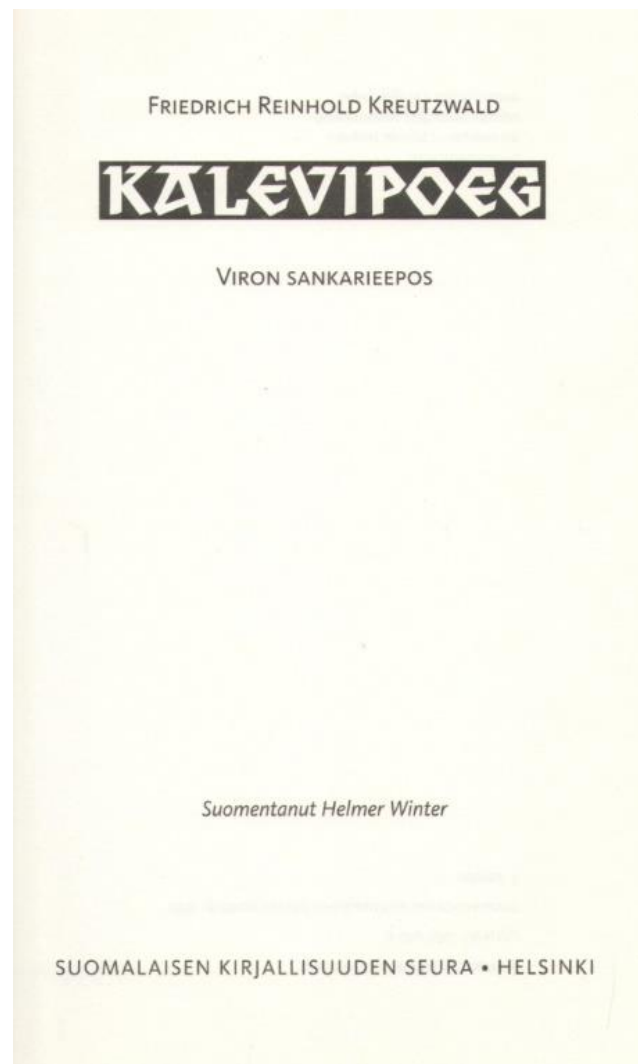
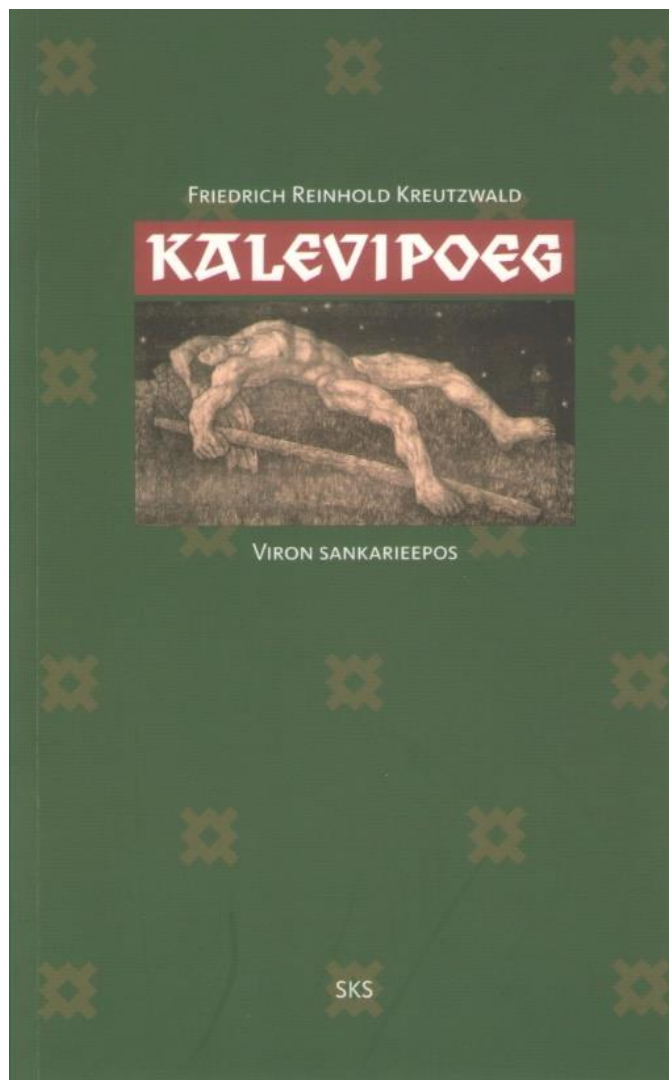
Kyösti Kettunen (1931-2014)

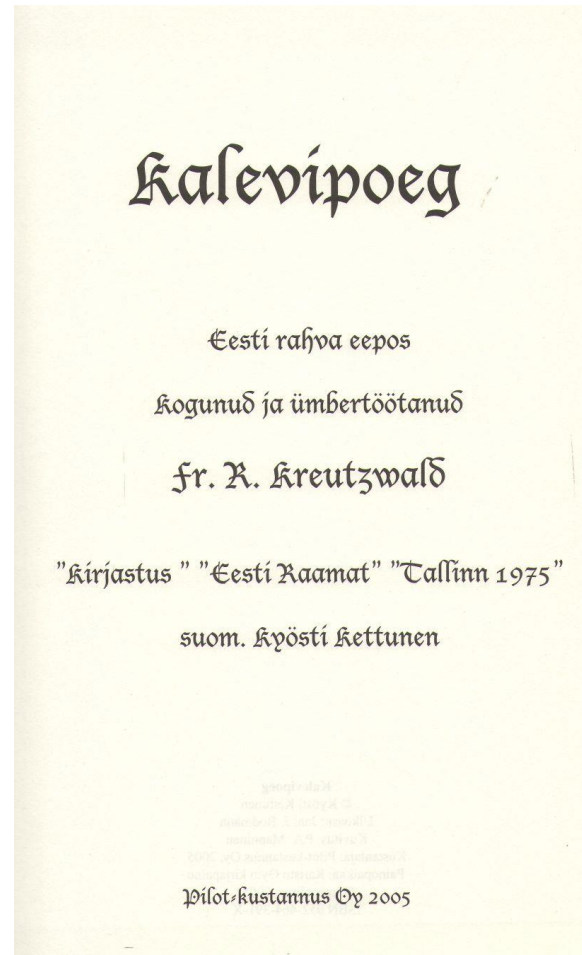
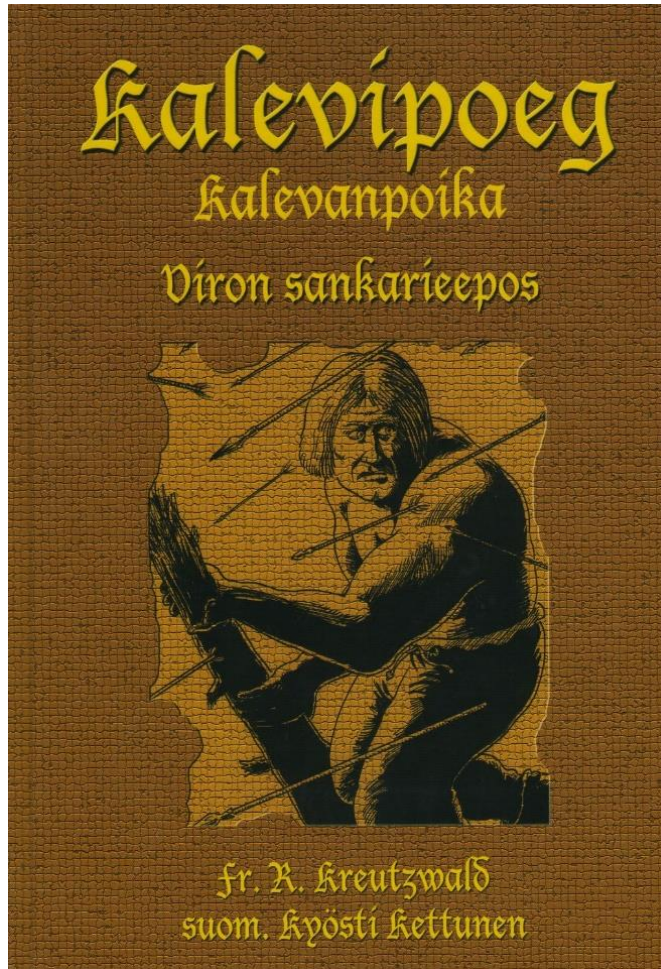
1957, tõlkinud Helmer Winter

1996, kordustrükk, tõlkinud Helmer Winter

2006, kordustrükk, tõlkinud Helmer Winter

228

Suosituksesi

Lainaa kannel, Väinämöinen!
Tarinata kypsytelen!
Tahdon laatia nyt laulun
entisaikojen elosta.

Mitä poimin mä kotoa,
mitä mailta vierahilta,
mitä toivat tuulenpuuskat,
aallot kaukaa kuljettivat,

Herätkää, oi harmaat muistot!
Laulakaa salat minulle
ajoista parempain päiväin,
muinaisesta kauneudesta!

mitä pitkään mä sylissä
poven piilossa pitelin,
mitä kotkien pesässä
hellin mielin kauan haudoin,

Nouse, tyttö lauluvelhon,
Endla-järven aallokosta!
Hopeepeilin eessä kauan
silkkikutukkaa jo silitit.

siitä laulaa helkyttelen
vierahille kuulijoille,
ystävät kun nuoruuteni
peittyi kaikki mullan alle.

Esille nyt vanhat varjot,
kaikki kasvot vainajien,
sankarien, noitienkin!
Kertokaa Kalevain retket!

Ei he kuule lauluani,
eivät murheiden säveltä;
ikäväni ilmaukset
eivät kannan hautaan asti.

Etelähän liitäkäämme,
vähän matkaa pohjoiseenkin,
kanervissa kasvaa siellä
vesa vieraalla aholla!

Livertelen itsekseni,
kukun yksin nyt, käkönen,
ikävääni ääntelehdin,
kunnes kuihdun nurmen alle.

2005, tõlkinud Kyösti Kettunen; illustratsioonid Pekka Allan Manninen

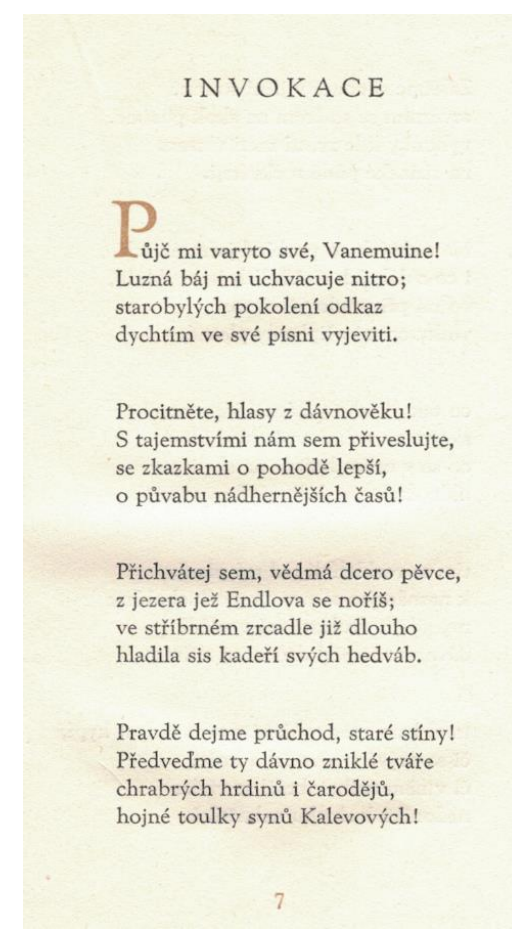
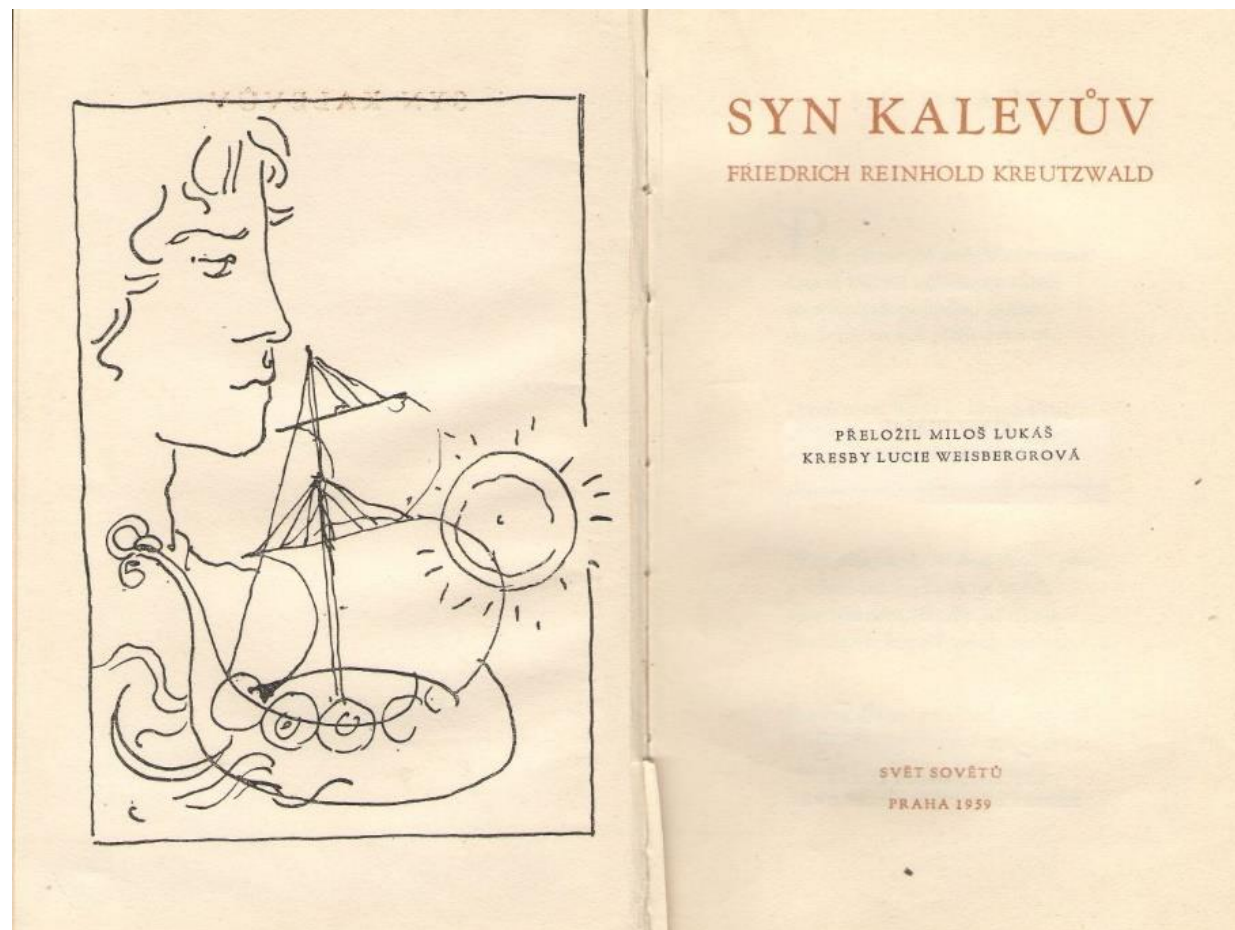
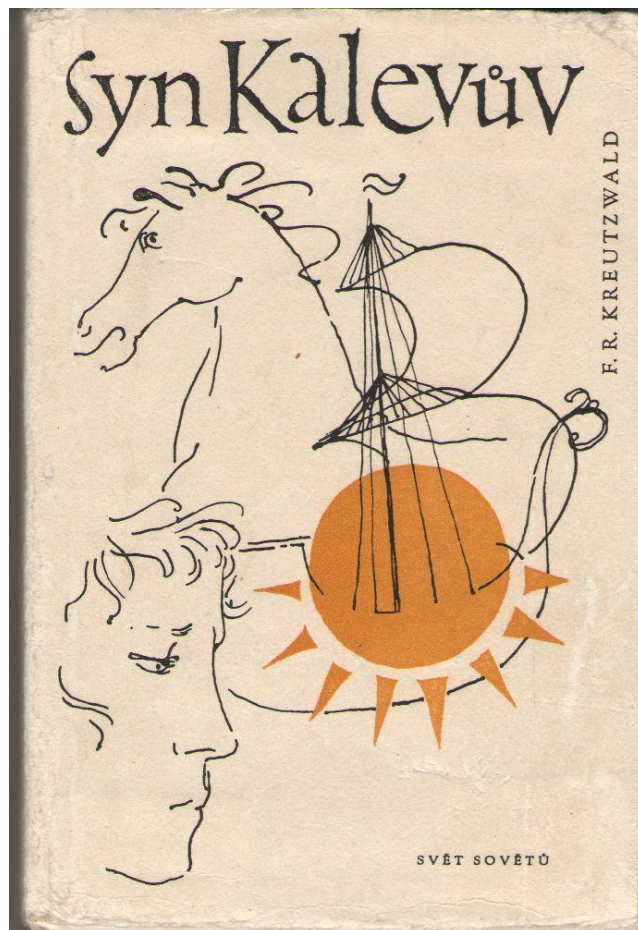
TŠEHHI KEELES

1959. aastal ilmus eepos „Kalevipoeg“ („Sun Kalevũv“) tšehhi keeles. Tõlkijaks tšehhi filoloog Miloš Lukáš. Raamat sisaldab umbes 2000 värssi koos lugude lühikese sisukokkuvõttega. Eepose täielikku tõlget, mille Lukáš olevat lõpetanud 1970. aastal, ei ole trükis avaldatud.

Raamatus Lucie Weisbergrová joonistused. L. Weisbergrová on üks väheseid naiskunstnikke, kes on „Kalevipoega“ illustreerinud.

Miloš Lukáš (1897-1976)

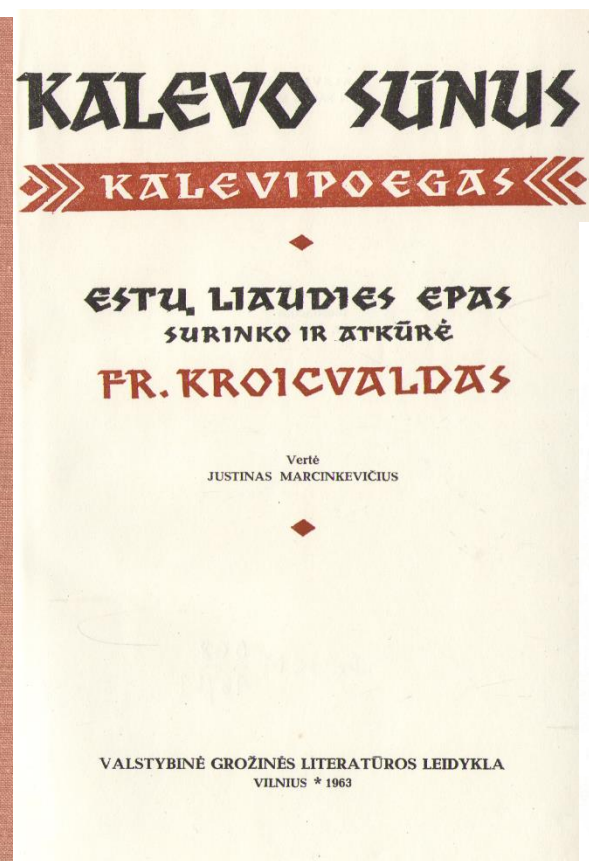
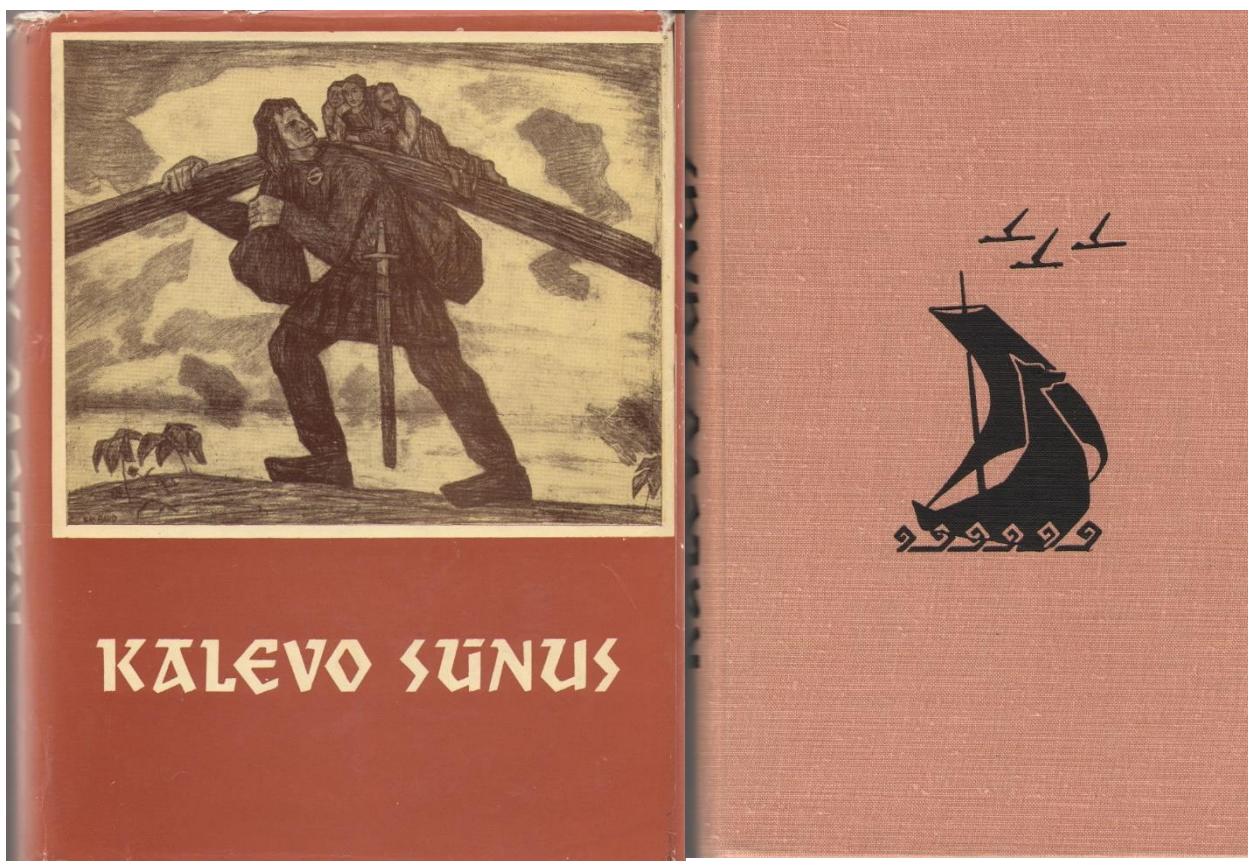
1959, tõlkinud Miloš Lukáš; illustratsioonid Lucie Weisbergrová

LEEDU KEELES

1963. aastal ilmus leedu luuletaja, näitekirjaniku Justinas Marcinkevičiuse tõlkes „Kalevipoeg“ („Kalevo sūnus“). Õppis ära eesti keele, et tõlkida eepos otse eesti keelest, kuid kasutas siiski ka venekeelse ridarealise proosatõlke abi. Väljaanne on illustreeritud Kristjan Raua sõejoonistega. Tõlkinud leedu keelde ka „Kalevala“.

Justinas Marcinkevičius (1930-2011)

KREIPIMASIS

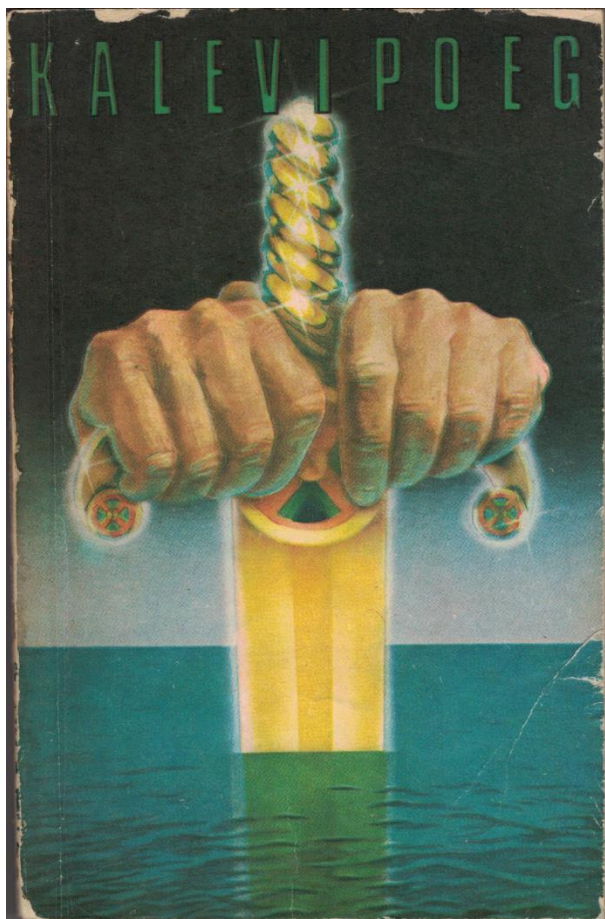
Duoki man kankles, Vanemuinai!* Jau giesmė širdy prinoko, Ir apie kartas senąsias Aš papasakoti noriu. Prabuskite, žiliejai žodžiai, Irkite padavimų valtį, Pilną tų dienų legendų, Tų laikų šlovės ir grožio! Iš Endlos ežero iškilki,* Dainiaus-burtininko dukra, Uptų veldrody tiek amžių Savo šilko plaukus glosčius! Prikelkim tiesą, bočių vėlės, Zuvusių laikų gražnumą, Didvyrių ir žynių darbus, Kalevų žygius prikelkim! Lėkime į pietus linksmuosius, Skriskime paskui į šlaurę,* Ten, kur jie viržyne auga, Kur svečiam lauke jie žydi.	Ką suskyniau tėviškės pievoj, Išariau svečiam dirvone, Ką man supūtė vėjelis, Ką atrito linksmos bangos; Ką ilgai aš glėby nešiojau, Užantį laikiau paslėpęs, Ką aš, tartumėl erelis, Ant uolos lizde perėjau,— Visa tai aš giesmėn sudėsiu, Svetimiesiems atiduosiu; Nes manos jaunystės beįdrai Jau seniai žemelėj miega.* Ir galiu aš linksmal traliuoti, Ir liūdnai galiu kukuoti — Ilgesingam sielos šauksmui Mirusieji neatsako. Vienišas linksmal aš dainuosiu, Gegute liūdnai kukuosiu, Tolei pievose skardensiu, Kol nuytęs nepalūšiu.
--	--

* Žvaigždute pažymėtosios vietos aiškinamos komentaruose.

1963, tölkinud Justinas Marcinkevičius; illustratsiooonid Kristjan Raud

RUMEENIA KEELES

1978. aastal ilmus Bukarestis literaat Alexandru Calăiși (1928-2000) tõlkes „Kalevipoeg. Epopee populară estonă“ rumeenia keeles. Raamat on proosas. Tõlge tehtud vene keele kaudu.

KALEVIPOEG

Epopée populară estonă
culeasă și prelucrată
de F. R. KREUTZWALD

Rostită în românește
de
ALEXANDRU CALAIS

Editura UNIVERS
București — 1978

CÎNTUL DE ÎNCEPUT

Dă-mi, o, Vanemuine¹, kannelul² tău fermecat! De ani și ani mi-a dospit în minte mult dorita cîntare. Voiesc a dezvălui astăzi lumii întregi nemincinoasa istorie a unei stirpe străvechi.

Sunați, deci, cu putere sporită, voi, glasuri treze ale inimii mele! Izvorască din tainicele ei străfunduri, din genunile ei de aur, meșteșugita voastră cîntare despre faptele de neuitat ale străbunilor.

Tu, fiică a bardului cărunt de ani, urcă din apele Endlei³, împletindu-ți cosițele la oglinda neîntinată a lacului. Ridicați-vă din morminte voi, umbre ale iscusitorilor făcători de vrăji și ale vajnicilor cavaleri de-altcîndva. Șir după șir sculați-vă din morminte voi, slăvite odrasle ale Kalevilor!⁴ Cu toții laolaltă porni-vom în zbor către depărtatul ținut de la miazăzi, ne vom abate

¹ Cîntăreț legendar. Personajul a fost preluat din runele karelo-finice.

² Instrument popular estonian cu coarde.

³ Lac înconjurat de mlaștini în Estonia centrală, pe malul căruia își avea sălașul Ūta, fiica lui Vanemuine.

⁴ Numele „Kalev”, are, după toate probabilitățile, o istorie milenară, fapt atestat, printre altele, de existența numelor „Kaleva” și „Kalevan pojat” („fiii lui Kalev”) în poezia populară karelo-finică. Se cunosc mai multe ipoteze privind originea acestor nume, după cum ar fi cea care o pune în legătură cu adjectivul „kalev” (puternic). Admițînd această ipoteză, rezultă că numele Kalev și Kalevi-poeg (fiul lui Kalev) aveau sensul de „bărbați puternici”.

apoi înspre miazănoapte¹, unde și astăzi mlădițele voastre se respiră precum iarba-neagră, unde și astăzi vlăstarul vostru se află înstrăinat.

Și toate cite le-am strîns de pe ogorul străbun, cite le-am adunat de pe țărinile altora, cite mi-a adus năprasnica suflare a vîntului și mi-a azvirlit la picioare apa mării, toate cite le-am ferecat în taințele sufletului, grijindu-le acolo cu neodihnă, toate cite le-am apărut cu aripa de năvala viforniei, sus, printre mindrele stînci străjuite de vulturi, toate astea turna-le-voi acum în slovele cîntecului pe care îl voi zice străinilor din cele patru zări, în timp ce fiii preaiubiți² ai îndepărtatei mele primăveri își vor dormi somnul de veci în adîncul mormintelor.

Știu: nici trîlurile de privighetoare ale inimii mele, nici cîntarea de cuc a tristeții mele neostoite, nici chemarea sufletului meu zbuciumat nu vor ajunge în veac la cei adormiți. Singur precum cucul pădurii îmi voi plînge cîntarea în mijlocul cîmpiei întinse, pînă ce moartea, venind, îmi va curma glăsuirea.

¹ Kreutzwald are în vedere influența pe care a exercitat-o asupra lui — în elaborarea operei „Kalevi-poeg” — așa-numita „Vechea Kalevala”, adică cea dintîi ediție a epopeii karelo-finice, apărută în anul 1835.

² Autorul se referă la prietenii săi E. Saksendahl și F. R. Fählman (care nu mai erau în viață), cel din urmă neizbutind să transpună în fapt ideea sa, cea a elaborării epopeii „Kalevi-poeg”, realizată ulterior de Kreutzwald.

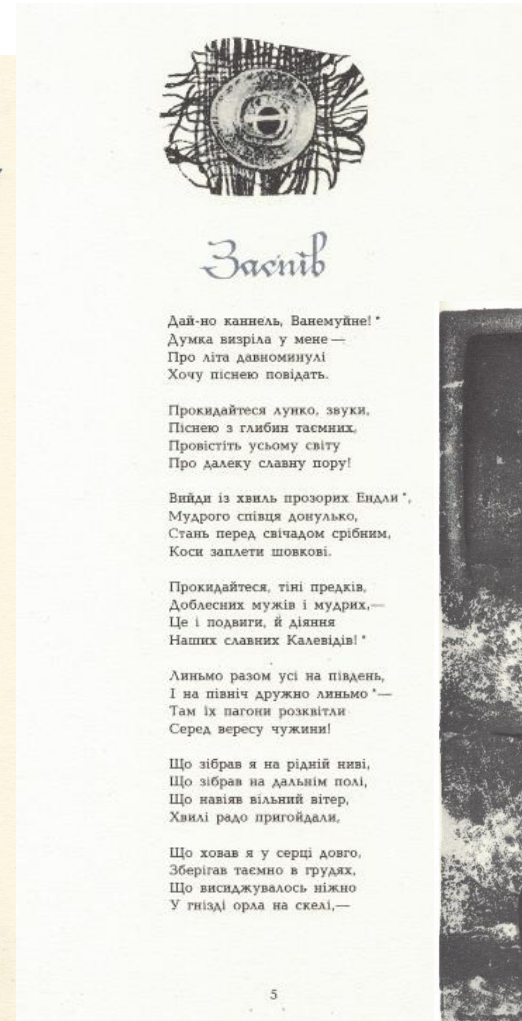
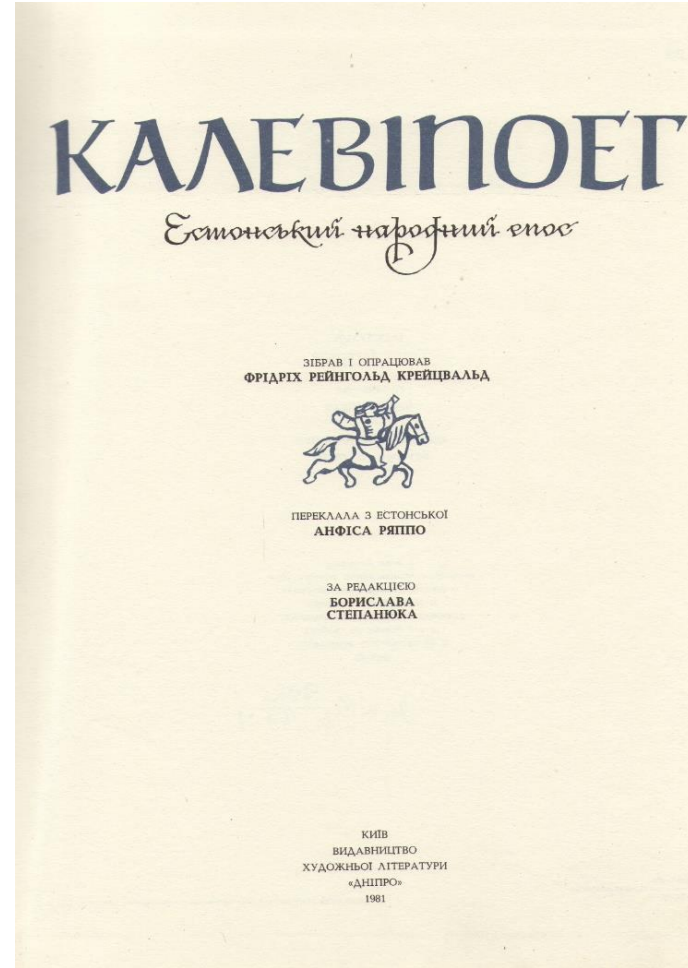
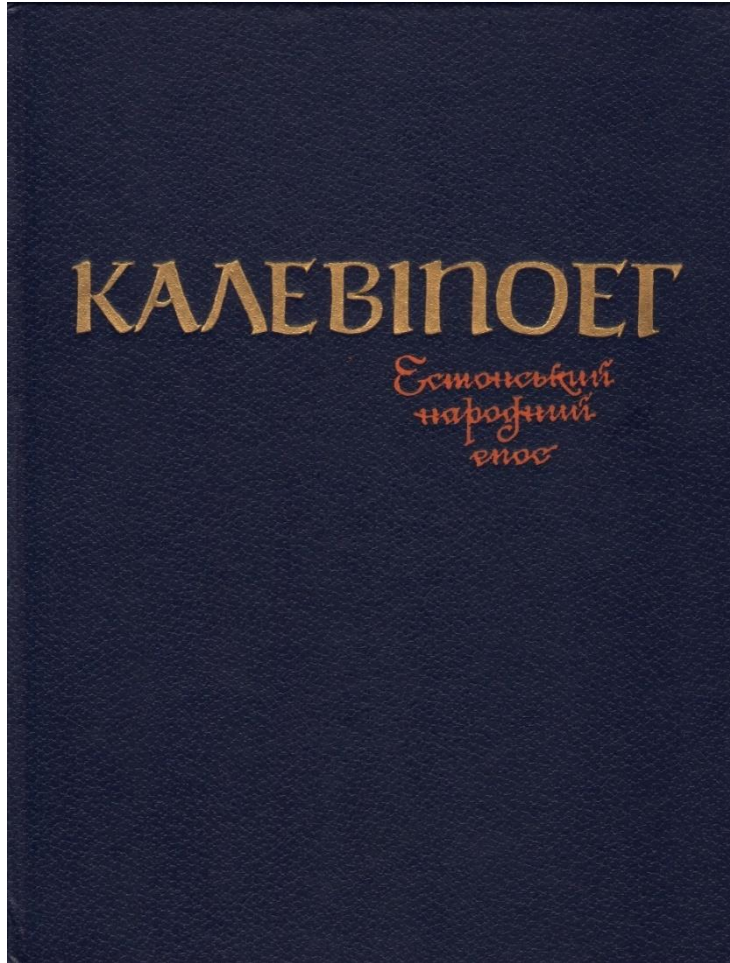
1978, proosatölge, tõlkinud Alexandru Calais

UKRAINA KEELES

Ukraina folklorist Anfissa Räppo omandas eesti keele oma luuletajast ja filoloogist abikaasa Jaan Räppo kaudu. „Kalevipoja“ („Калевіпоег. Естонський народний епос“) tõlke valmimine ja trükki jõudmine võttis üle viiekümne aasta. Lõpetas tõlkimise 1965. aastal, trükki jõudis raamat alles **1981.** aastal. Raamatut illustreerivad Sergei Jakutovitši pildid.

Anfissa Räppo (1889-1973)

1981, tõlkinud Anfissa Räppo; illustratsioonid Sergei Jakutovitš

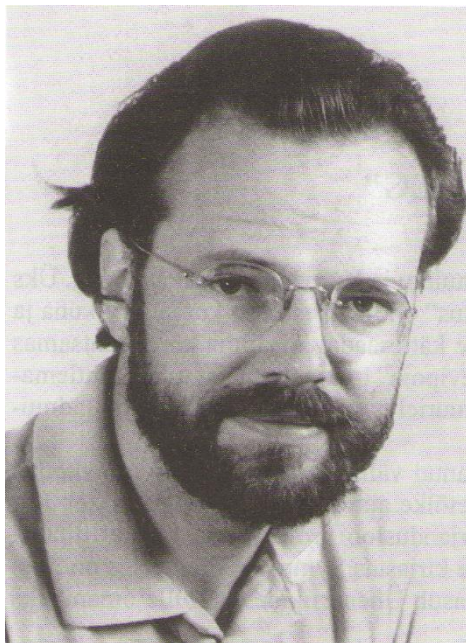
INGLISE KEELES

1982. aastal jõudis eepose „Kalevipoeg. An Ancient Estonian Tale“ vabavärsis tõlge ka inglise keelde, tõlkijaks Ameerikas elanud kirjandusprofessor Jüri (George) Kurman. Tõlge põhineb „Kalevipoja“ tekstikriitilise väljaande (1961/1963) tekstil. Raamatust on ilmunud kordustrukid **1999.** ja **2007.** aastal.

1988. aastal sai Jüri Kurman eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

2011. aastal ilmus Austraalias Tasmaania saarel elanud luuletaja Triinu Kartuse tõlkes eepose „Kalevipoeg. The Estonian National Epic“ väljaanne. Raamat on paralleelselt eesti ja inglise keeles. Illustreerijaks samuti Austraalias elanud kunstnik Gunnar Neeme.

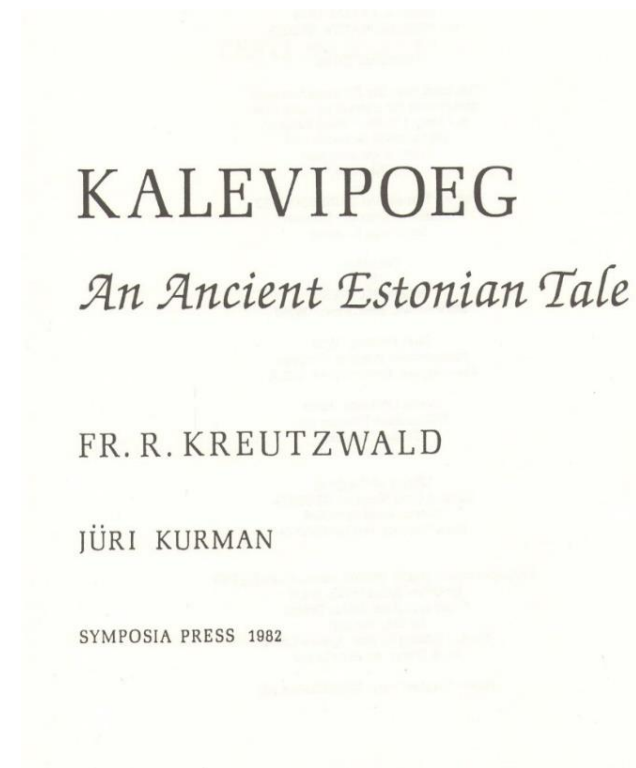
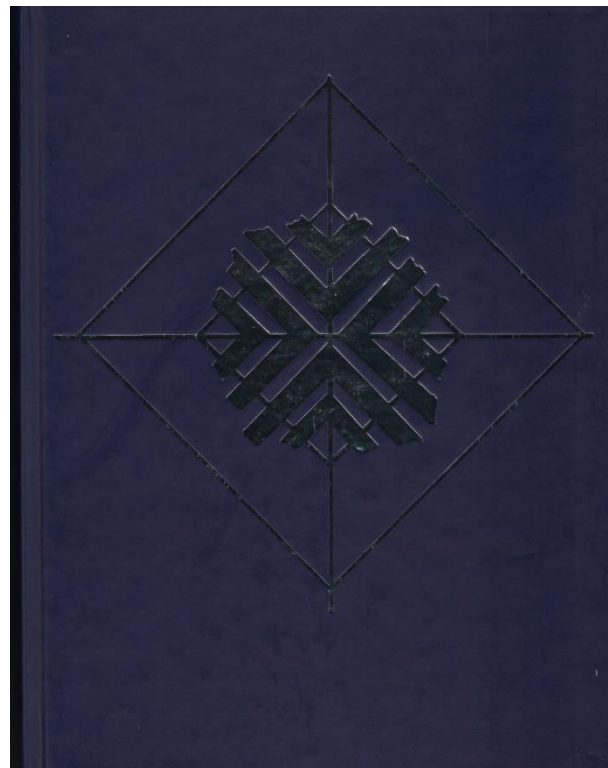
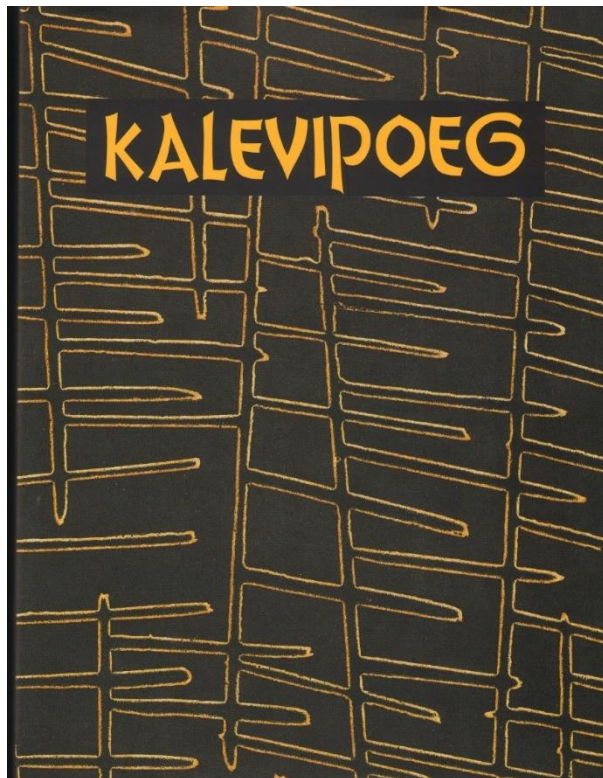
G. Neeme on „Kalevipoja“ illustratsioone teinud ka juba varasemalt („Kalevipoeg taidelises nägemuses“, 1984) ning saanud 1994. aastal Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Jüri Kurman (1942-1994)

Triinu Kartus (1932-2003)

Invocation

Vanemuine, lend me your lyre.¹
A sweet song is stirring my senses
and I long to unfold in song
the legacy of ancient ages.

Wake, o grey and olden voices,
send us secret kennings,
tales of better times
and the joys of dearer days.

Come from Endla's waters
o Vanemuine's daughter.²
You've stroked your silken hair
at length in that silver mirror.

Let us take truth's warrant, o ancient
shadows;
show the long-departed faces,
show the coursings of the Kalevs,
of the hardy men and witches.

Let us sweep soaringly southward,
take several steps toward the north,
to the heather where my seedlings
flower in foreign fields.

What have I plucked from my pasture,
plowed into far foreign fields?
What have windgusts wafted to me,
and the whirling waves?

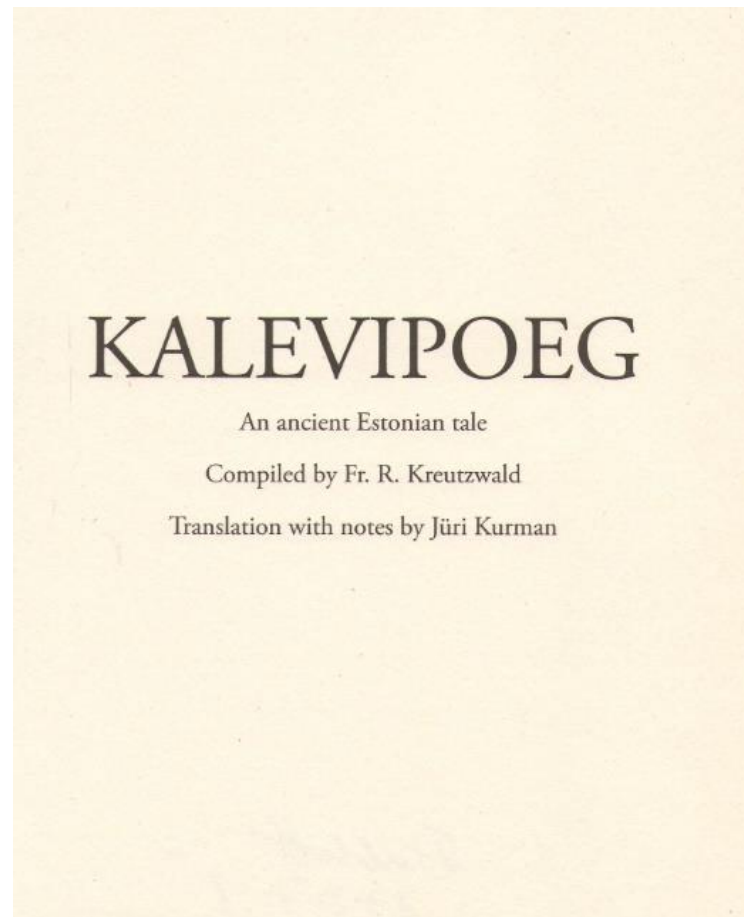
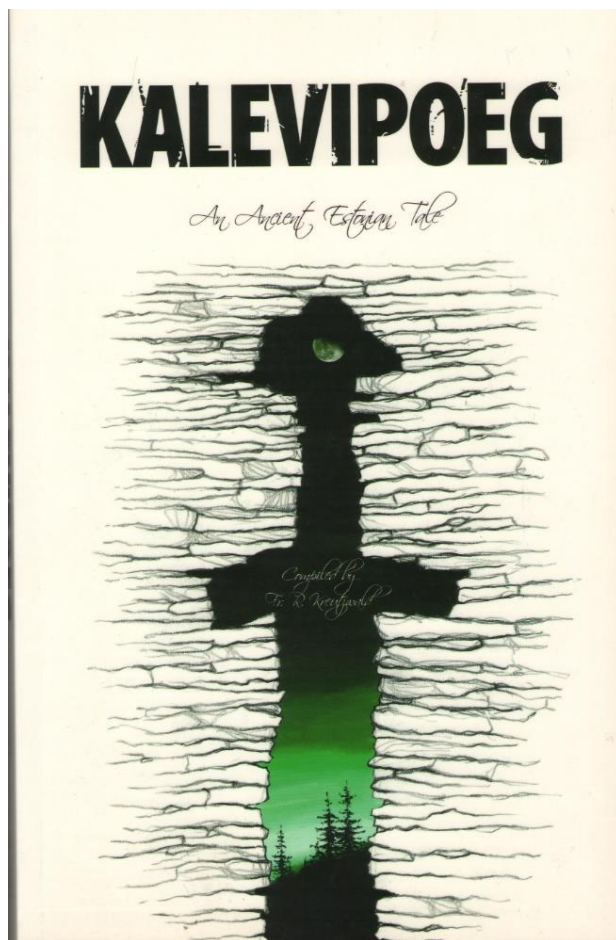
What have I cradled and carried,
long held hidden in my bosom?
What have I brooded over so long
in the craggy nest of eagles?

A shuttling song that I'll sing forth
to the ears of listening strangers;
the companions of my springtime
have settled beneath the soil,

where my wishful, willful warblings,
or my cuckoo-songs of sadness,
yearnings of my pining spirit,
cannot sound to the departed.³

I sing—a solitary songbird;
I croon alone—a rueful cuckoo.
Forlorn, I voice my pining
till I wither on the meadow.

1982, kordustrükk 1999, tõlkinud Jüri Kurman

2007, kordustrükk, tõlkinud Jüri Kurman

Invocation

Vanemuine, lend me your lyre.¹
a sweet song is stirring my senses
and I long to unfold in song
the legacy of ancient ages.

Wake, o grey and olden voices,
send us secret kennings,
tales of better times
and the joys of dearer days.

Come from Endla's waters
o Vanemuine's daughter.²
You've stroked your silken hair
at length in that silver mirror.

Let us take truth's warrant,
o ancient shadows;
show the long-departed faces,
show the coursings of the Kalevs,
of the hardy men and witches.

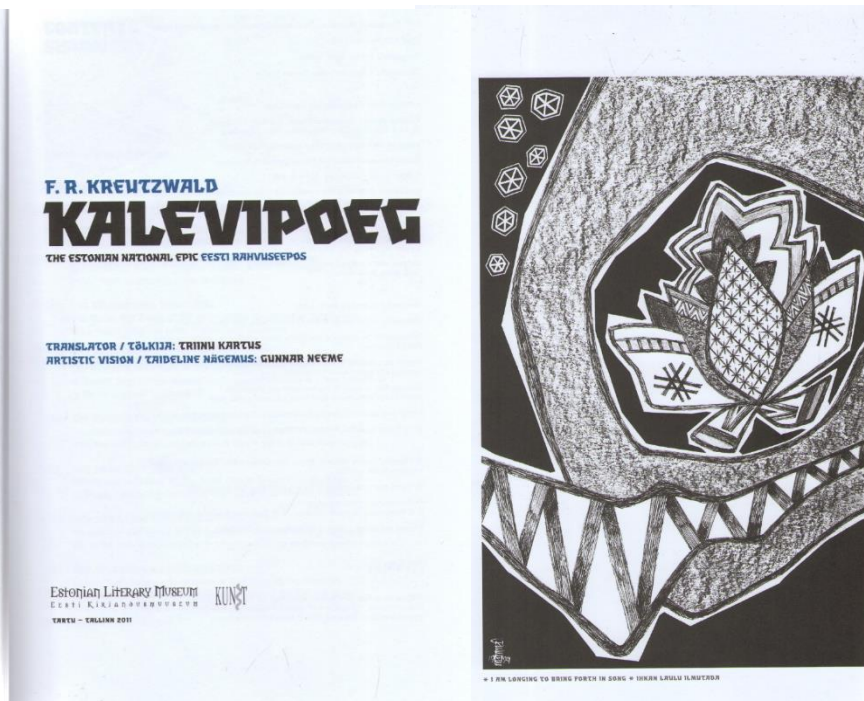
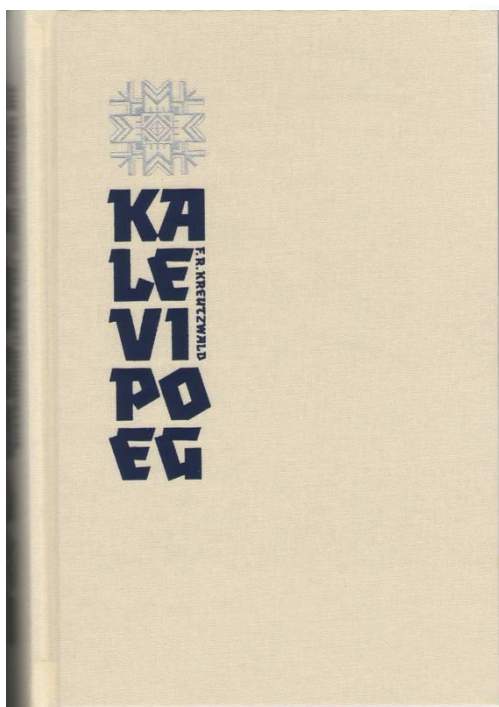
Let us sweep soaringly southward,
take several steps toward the north,
to the heather where my seedlings
flower in foreign fields.

What have I plucked from my
pasture,
plowed into far foreign fields?
What have windgusts wafted to me,
and the whirling waves?

What have I cradled and carried,
long held hidden in my bosom?
What have I brooded over so long
in the craggy nest of eagles?

A shuttling song that I'll sing
forth
to the ears of listening strangers;
the companions of my springtime
have settled beneath the soil,
where my wishful, willful warblings,
or my cuckoo-songs of sadness,
yearnings of my pining spirit,
cannot sound to the departed.

I sing – a solitary songbird;
I croon alone – a rueful cuckoo.
Forlorn, I voice my pining
till I wither on the meadow.

INVOCATION SOOVITUSEKS

Lend your lyre to me, Vanemuine!
In my mind a golden tale bestirs,
I am longing to bring forth in song
Fine legacies of ages past.
Awaken, ancient bygone voices!
Send to us your secret tidings,
Utterings of better times
From enchanted, joyful days!
Come, oh come, oh wise-bard's daughter!
Arise from Endla Lake's clear water!
For too long in this silver'd mirror
Have you combed your silken tresses.
Let's reveal the truth, oh ancient shadows!
Let's bring forth the long-departed faces,
Show the ventures of the Kalevs,
Valiant men, and also wizards!
Let's now gaily southward soar,
A couple of steps towards the north,
Where the hazy heather's shooting,
And flowering in foreign fields!
What I've plucked from my home pasture,
Ploughed from a distant field afar;
What have windgusts wafted to me,
The waves have rolled me merrily;
In my embrace for long I've borne,
Secret held within my bosom,
In an eyrie upon a crag
Brooded long with tender care:

Laena mulle kannelt, Vanemuine!
Kauis lugu mõlgub meeles,
Muistese põlve pärandusest
Ihkan laulu ilmutada.
Ärkage, hallid muistena healed!
Sõudke salasõnumida,
Parema päävade pajatust,
Armsama aegade ilust.
Tule sa, lauliku-targa tütar!
Jõua Endla järve'esta;
Pikalt ju hõbedases peeglis
Siidihkiuksid silitasid.
Võtke tõe voli, vanad varjud!
Näitkem kadunud nägusi,
Vahvama meeste ja nõidade
Kalevide käikisida.
Lendagem lustina lõune'ela,
Paari sammu põhja poole,
Kus neid kasusi kanaripikus,
Võsu õitseb võõral väljal.
Mis mina kodu nurmelt noppind,
Kaugelt võõral väljal künnud,
Mis mulle toonud tuulehoogu,
Laened lustil veeretanud;
Mis mina kaua kaisula kannud,
Põues peidula pidanud,
Mis mina kaljul kotka pesas
Ammust aega hellast haudund:

* Lit. 'Ancient Old One', God of song, cf. Finnish Väinämöinen - D. G.

2011, eesti ja inglise keeles, tõlkinud Triinu Kartus; illustratsioonid Gunnar Neeme

ROOTSI KEELES

1999. aastal ilmus eepose „Kalevipoeg. Estlands nationalepos“ rootsikeelne tõlge. Tõlkijaks sõjapõgenikuna Rootsi emigreerunud ajakirjanik ja kirjanik Alex Milits. Tõlkis eepost koos oma rootslannast abikaasa Birgittaga.

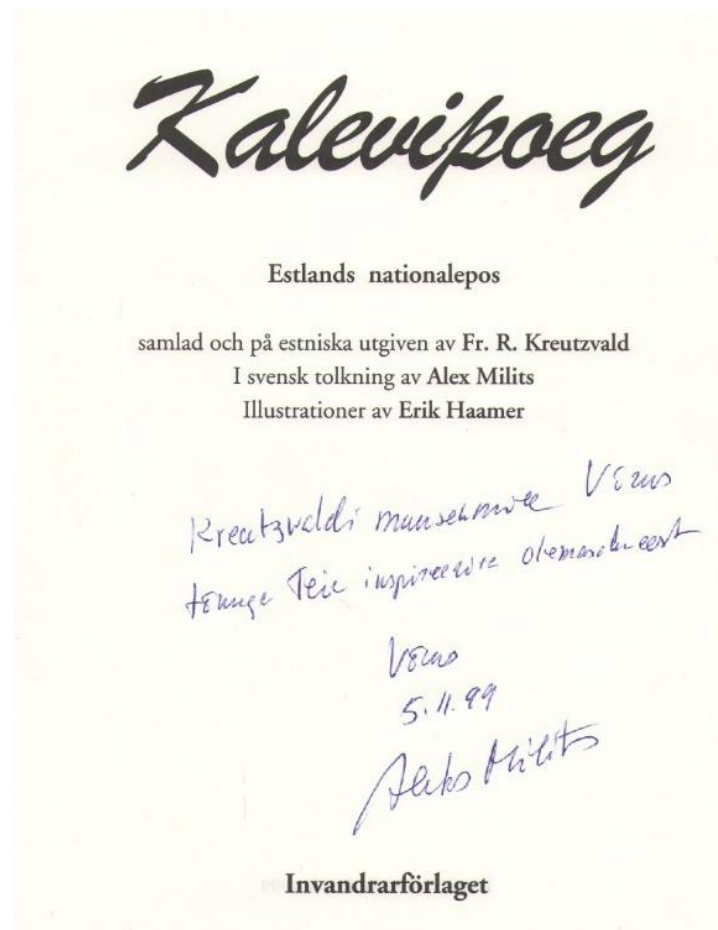
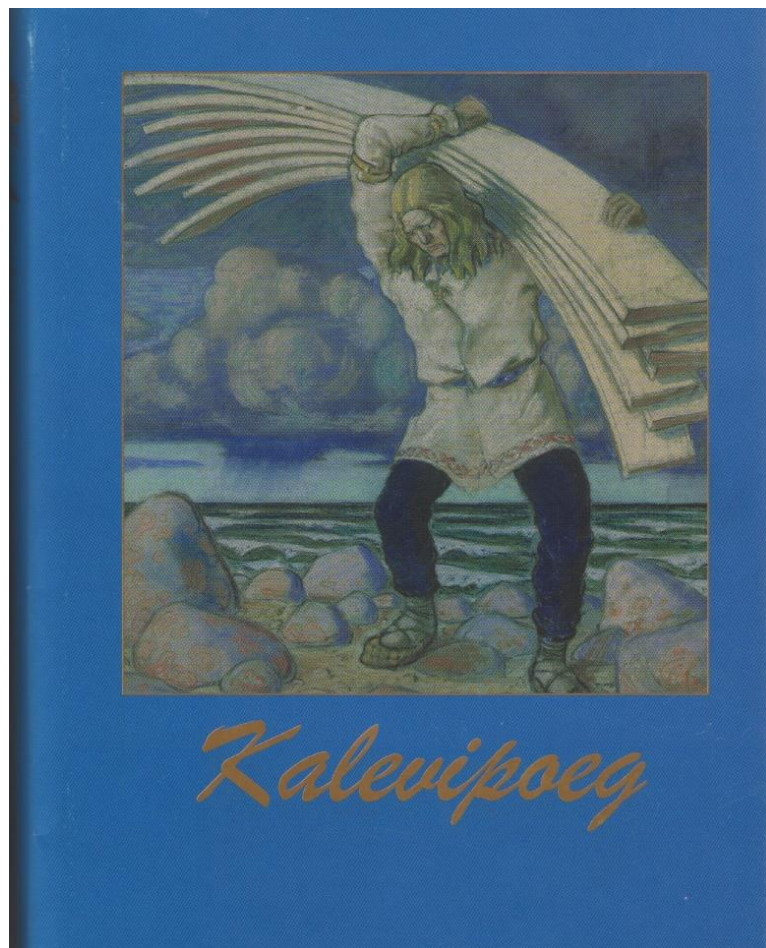
1999. aastal sai Aleks Milits eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Raamatus on kasutatud Rootsis elanud kunstniku Erik Haameri illustratsioone, mis valmisid 1954. aastal Torontos ilmunud „Kalevipoja“ väljaande jaoks.

1988. aastal sai Erik Haamer „Kalevipoja“ illustratsioonide eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Alex Milits (1932-2012)

ÅKALLAN

Låna mig din kannel, Vanemuine!
Sköna sagan i mitt minne,
arvegods från svunna släktled,
jag i sång vill uppenbara.

Vakna, askgrå forna stämmor!
Bringa hemlighållna budskap,
tidender om bättre dagar,
svunna tiders forna skönhet!

Kom, du siarskaldens dotter!
I sjön Endlas klara vatten
länge du i silverspegeln
smekt har dina silkeslockar.

Tala sanning, stumma skuggor!
Glömda anleten framvisa,
tappra mäns och visa nåjders,
Kalevsläktets hjältedater!

Flyg så lusteligt mot sunnan,
några steg mot nordanvinden,
där det växer lätt i ljungen,
telningar på andras åkrar!

Vad jag hemmavid har plockat
och plöjt ner i grannens åker,
vad mig vinden vederfarit,
vågorna mig givit vänligt;

Vad jag länge haft i famnen,
burit dolt uti mitt sköte,
vad i örnens bo på klippan
sedan länge varsamt ruvat;

Det jag tralla vill i sången
uti vänligt lyssnaröra;
om hur vårens bästa fränder
hamnat multnande i mullen,

Där min vemodsfyllda visa,
svarta sinnets sorgesånger,
sorgsna själens hela längtan
inte når den dödes öra.

Ensam sjunger jag, o fågel,
tröstergök, jag galer ensam,
ljuder ensam ut min längtan,
tills jag vissnar bort på ången.

1999, tõlkinud Alex Milits, kaanepilt Oskar Kallis; illustratsioonid Erik Haamer

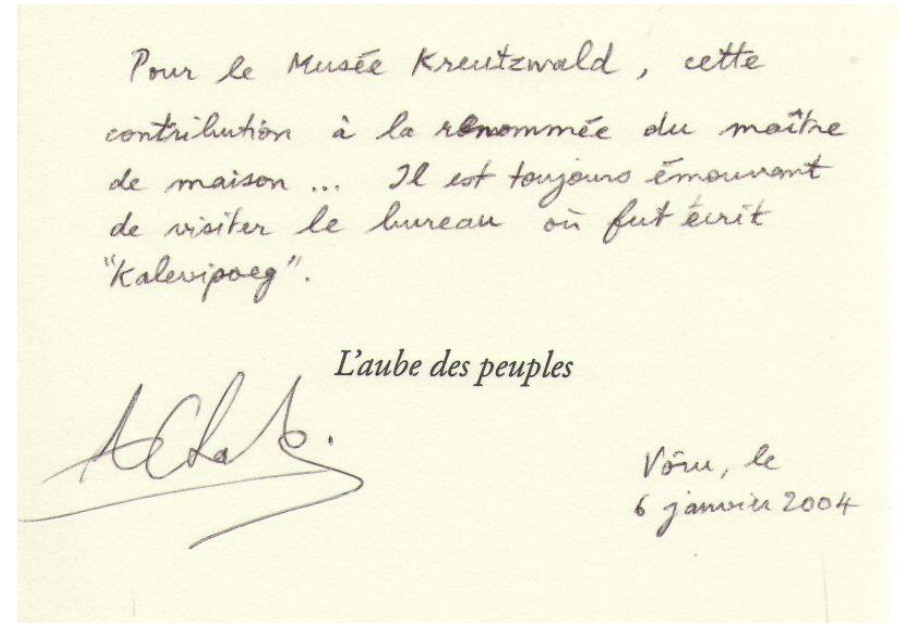
PRANTSUSE KEELES

2004. aastal ilmus eepose „Kalevipoeg. Épopée nationale estonienne“ täistõlge prantsuse keeles. Tõlkijaks estofiil Antoine Chalvin. Tõlkimine võttis aega üle kümne aasta.

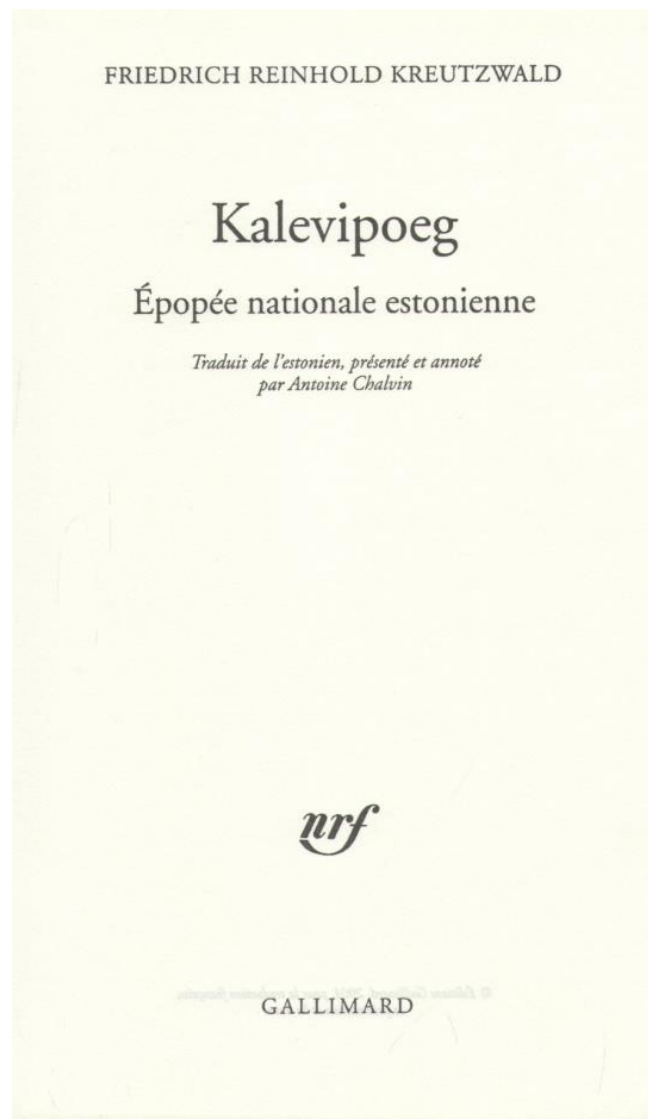
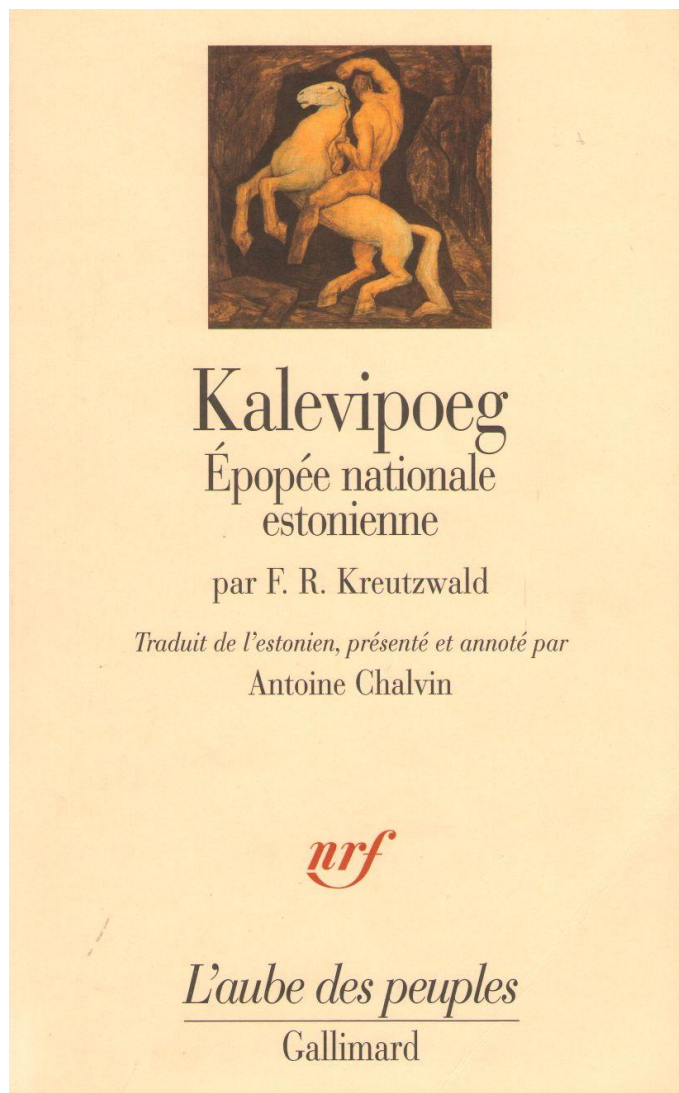
2005. aastal sai Antoine Chalvin eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Antoine Chalvin (1966)

Antoine Chalvini pühendus raamatus

2004, tõlkinud Antoine Chalvin

INVOCATION

Vanemuiné , viens à mon aide !
Un beau chant remue dans mon âme,
Hérité des gens de jadis :
J'ai désir de le dévoiler.

Réveillez-vous, voix d'autrefois !
Livrez votre secret message,
La geste de jours plus heureux,
La beauté de temps plus chéris.

Et toi, fille du barde sage !
10 Accours depuis le lac d'Endel,
Où, te mirant dans l'eau d'argent,
Tu lissais tes cheveux de soie .

Parlons sans peur, ombres anciennes !
Montrons les visages enfuis,
Les aventures des Kalev,
Héros vaillants et magiciens.

Dérivons gaiement vers le sud,
Faisons quelques pas vers le nord,

Où sont les pousses de bruyère
20 Et où fleurissent les surgeons.

Ce que j'ai glané dans mes prés,
Labouré dans les champs des autres,
Ce que le vent m'a envoyé,
Ce que les vagues m'ont versé,

Ce que j'ai bercé dans mes bras,
Protégé contre ma poitrine,
Ce que j'ai, dans le nid de l'aigle,
Cuvé longtemps avec tendresse,
J'en ferai résonner le chant

30 Dans les oreilles étrangères ;
Mes chers parents de ce printemps
Se décomposent sous la terre,

Et ni mes trilles insouciantes,
Ni mes vibrants roucoulements,
Ni les élans de mon esprit
Ne parviendront à leurs oreilles.

Mon chant, je le chanterai seul,
Joyeux pinson, triste coucou.
Seul, je dirai ma nostalgie

40 Et dans le pré me fanerai.

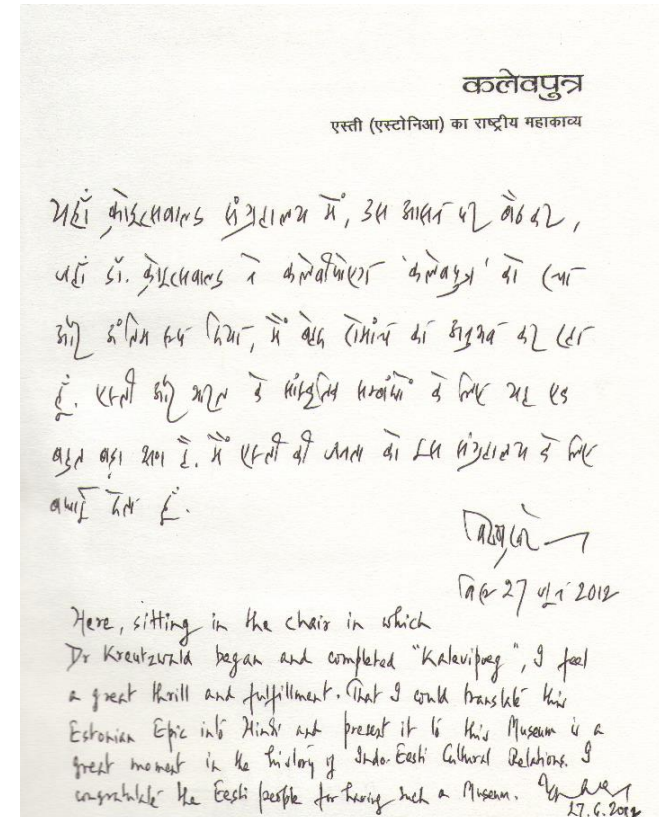
HINDI KEELES

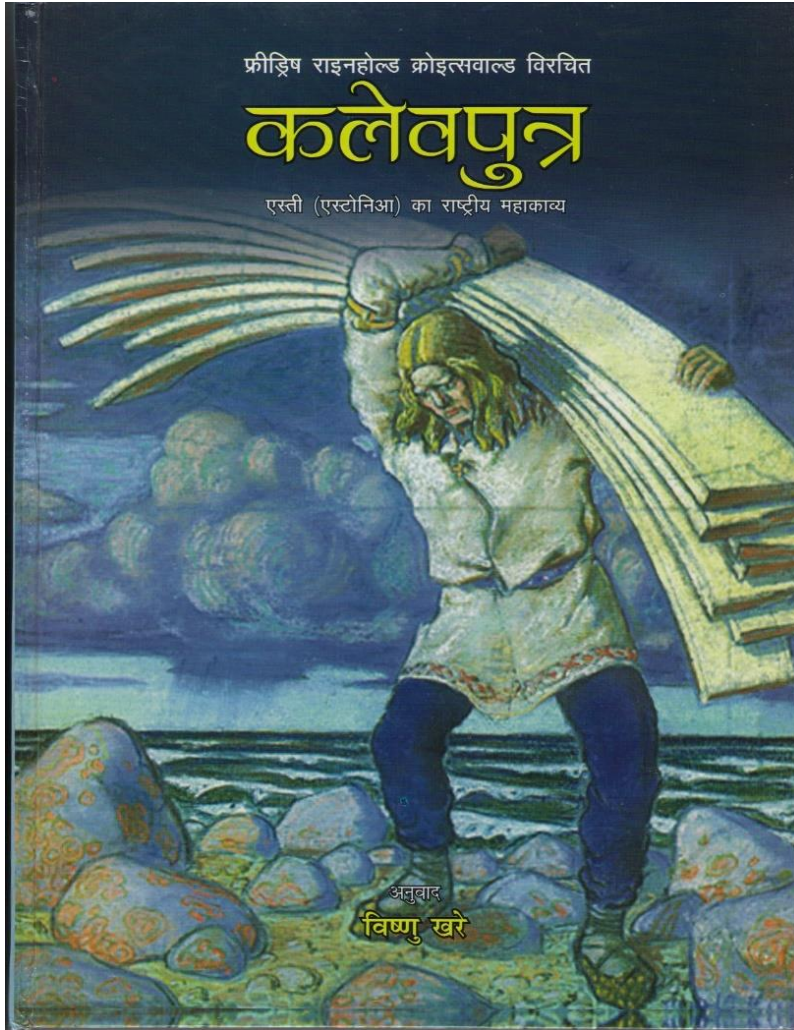
2012. aastal ilmus „Kalevipoeg“ („Kalevputra“) hindi keeles. Tõlkijaks india tõlkija ning luuletaja Vishnu Khare. Tõlkimisel kasutas ta inglise- ja saksa keelsete tõlgete abi. Hindi keelde on Vishnu Khare varem tõlkinud ka "Kalevala".

2012. aastal sai Vishnu Khare eepose tõlkimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Vishnu Khare (1940)

फ्रीड्रिष राइनहोल्ड क्रोइत्सवाल्ड विरचित

कलेवपुत्र

एस्ती (एस्टोनिया) का राष्ट्रीय महाकाव्य

अनुवाद
विष्णु खरे

उद्भावना

आह्वान

व नेमूडने, अपना सुरमंडल तनिक मुझे दे दो।
एक मधुर गीत जगा रहा है मेरी चेतनाएँ
और मैं तरस रहा हूँ प्राचीन युगों के रिक्थ को
गीत में प्रकट करने को।

जागो, ओ घूसर और पुरातन वाणियो,
भेजो हमें गोपन दृष्टि परास,
उत्तमतर समयों की कथाएँ
और प्रियतर दिवसों के आनंद।

एंदला के जलों से अवतरित हो,
ओ वनेमूडने की दुष्टिता।
तूने उस चाँदी के दर्पण में
अपने रेशमी केशों को बहुत सँवारा है।

चलो हम सत्य का शपथ-प्रमाण लें, ओ पुरातन आत्माओं;
दिखाएँ कभी के दिवंगत चेहरे,
दिखाएँ कलेवियों की यात्राएँ,
शक्तिमान पुरुषों की और डाकिनियों की।

उड़ चलो हम ऊँचे दक्षिण की ओर,
अनेक डग भरें उत्तर दिशा में,
झाड़ियों के उस अंचल में जहाँ मेरे बीजांकुर
विदेशी खेतों में फल-फूल रहे हैं।

मैंने अपनी चरागाह से क्या तोड़ा है,
दूर विदेशी खेतों में क्या बोया है?
पवन झकोरे मुझ तक क्या बहाकर लाए हैं?
और मैंवरीली लहरें?

मैंने क्या उठा रखा है बाँहों में और लाया हूँ
अपने हृदय में कबसे छिपाए हुए?
क्या सोचा-सेया हैं मैंने इतनी देर तक
चीलों के चट्टानी नीड़ों में?

एक फिरकी जैसा गीत जो मैं
अपरिचित सुनने वालों के कानों के लिए गाऊँगा;
मेरे वसंतकाल के संगी-साथी
घरती के नीचे शांत बसे हैं,

जहाँ मेरा सकाम हठीला कूजन
या विषाद के मेरे कोकिल-गीत,
मेरी ललक-भरी आत्मा की उत्कंठाएँ
दिवंगतों तक गूँज नहीं सकती।

मैं—एक एकाकी गायक-पक्षी—गाता हूँ
अकेला दुःख गाता हूँ—एक विषाद-भरा कोकिल।
हतभागा, मैं अपनी ललक को सुखरित करता हूँ
जब तक कि मैं शाद्वल पर मुरझा न जाऊँ।

2012, tõlkinud Vishnu Khare, kaanepilt Oskar Kallis

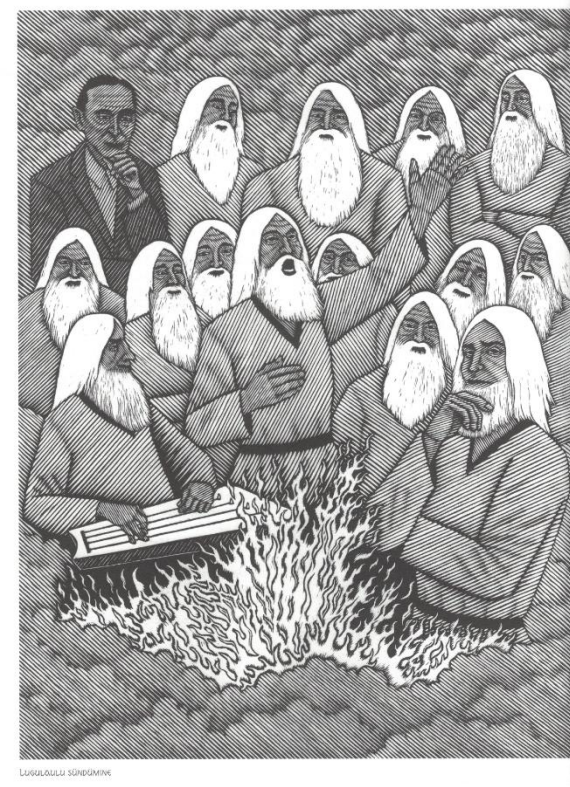
VÕRU KEELES

2022. aastal ilmus eepos „Kalevipoeg“ („Kalõvipoig“) võru keeles. Võru keelde tõlkija Urmas Kalla, raamatus Toomas Kuusingu linoollõikes illustratsioonid.

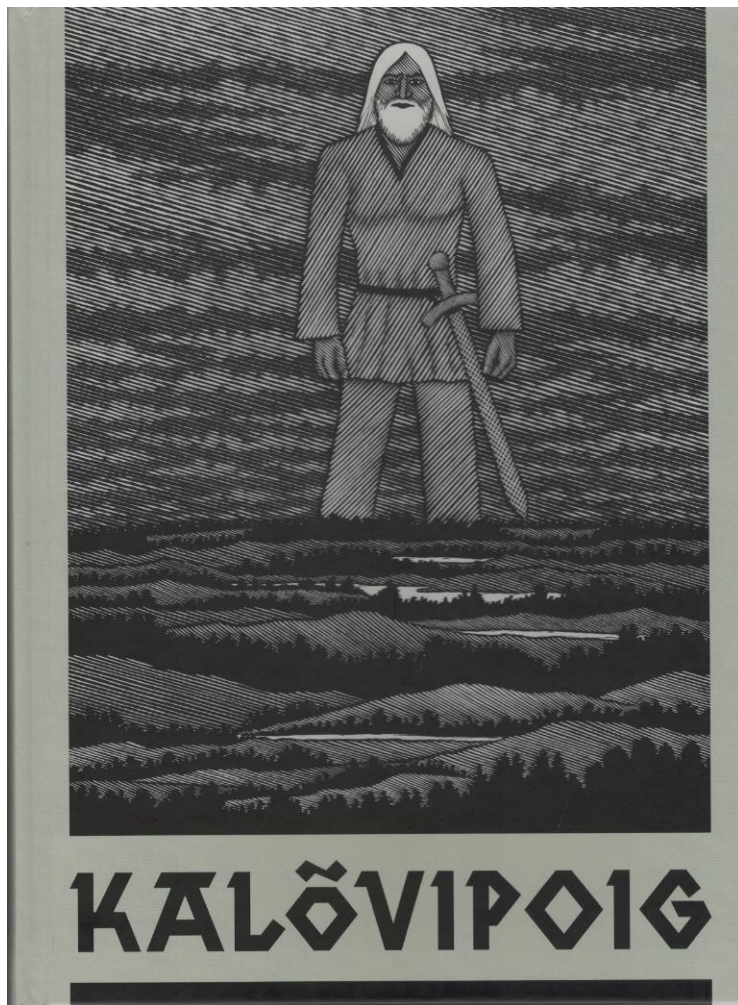
2021. aastal sai Urmas Kalla eepose tõlkimise eest ja Toomas Kuusing raamatu illustreerimise eest Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmedali.

Urmas Kalla (1970)

Toomas Kuusingu illustratsioon

KALÕVIPÕIG

FRIEDRICH REINHOLD KREUTZWALD

Üiro lauljato Üiro lünan!

17.03.22

Urmas Kalla

Toomas Kuusing

2022

SOOVITUSÕS

Laina' mullõ kannõld,
Vanõmuinõ!
Illos lugu pääst taht päästä',
Vana ilma perändüsest
Taha laulu avalda'.

Heräge', halli' muistidsõ' helü'!
Sõudkõ' salasõnomida,
Parõmbidõ päivi pajatust
Armsambidõ aigõ ilost!

Tulõ' sa, targa laulja tütar!
Jovva' Endla järvestägi!
Pikält jo hõpõtsõn varokahtusõn
Siidihiussit sa silitsit.

Tiid tõtõ tahtõlõ, vana' varo'!
Näütämi kaonuisei näkõ,
Kangidõ miihi ja võhlõgi,
Kalõvidõ käümiisigi!

Lindami' lustiga lõunõ'õllõ,
Paari sammu põha poolõ,
Kon näid kasvõ kanarigun,
Võso häitses võõral väläl!

Miä ma kodonurmõlt koranu',
Kavvõst võõral väläl kündnõ',
Miä mul toonu' tuulõhuugu,
Lainõ' lusti veerütänü';

Miä ma kavva kangõlin kandnu',
Käküssin puhun pidänü',
Kivimäe pääl ma kotka pesän
Ammust aost häste haudnu':

Tuud ma laulus laotõlõ
Võõri kuulijidõ kõrva;
Armsamba' vele' keväjädse'
Kaonu' omma' kalmu ala',

Kohe mu lusti lõõrituisei,
Kurva meele kukutuisei,
Igätsejä takanikmist
Koolnu kuulumistõ ei küünü'.

Ütsindä tsirku laula ma lusti,
Kuugu ütsi, kurba kägo,
Ikõ ütsi igätsüisei,
Kooni' närvehtä nurmilla.

2022, tõlkinud Urmas Kalla; illustratsioonid Toomas Kuusing